

Helyszini tudósítás a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának fribourgi konferenciájáról

Herskovits Fábián nagy beszéde

Ujabb névsor hazaérkezett munkaszolgálatos hadifoglyokról

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 31. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1948 JULIUS 29. —
5708 TAMUZ 22.

Imperator Indiae

Irta: HEGEDÜS NÁNDOR

Az angol lapokban szerényen huzódik meg az udvari hírek között az angol király rendelkezése, hogy ezenül a király címeinek felsorolásából az „Imperator Indiae”-India császára elnevezést ki kell hagyni.

Ezzel az utolsó formalitás is megtörtént az indiai császárság eltörlésére. Az angol király többé nem császára Indiának.

Ki tette meg az angol királyt India császárává?

Disraeli Benjámín, a múlt század brit miniszterei között a legnagyobb és legkiválóbb, aki egy szerény zsidó polgári familia gyermekeként született és mint lord Beaconsfield, a brit világbirodalom legnagyobb államférfia halt meg. Fündöklőbb pályafutást a múlt század egész során zsidó ember nem futott be, mint ő.

Disraeli legnagyobb ellenfele Gladstone, a liberális párt vezére és Anglia négy ízben miniszterelnöke volt. De azért ő is azt mondta, hogy csak három férfit ismert az

angol közéletben, akikben volt politikai bátorság: Robert Peel, John Russel és Benjamin Disraeli.

Ez a zseniális zsidó ugyan már 12 éves korában kikeresztelkedett szüleivel együtt, de azért magát nemcsak a zsidóság tagjának érezte, hanem lángoló szavakkal vallotta is mindig a zsidóság történelmi nagyságát és erkölcsi primátusát. Egyébként ő maga hiába is tagadta volna meg zsidóságát, mások ugysem tekintették egyébként, mint zsidónak. Jellemző erre, hogy 1878-ban, a berlini kongresszuson, ahol Disraeli miniszterelnök az angol birodalomnak oly óriási szolgálatot tett, hogy Londonba hazatérve, diadalmenetben fogadták, Bismarck így nyilatkozott népes hallgatóság előtt:

— Der alte Jude, der ist ein Mann. (Az öreg zsidó ember a talpán.)

Disraeli tudvalevőleg, mint regényíró kezdte pályafutását. Regényeiben csaknem kivétel nélkül szerepel zsidó személy,

még pedig mindig rokonszenves formában. Sűrűn említi a zsidók történelmi hivatását és kiemeli, hogy a zsidóság dicső multjában több vértanút mutat fel, mint az összes nemzetek martírológiája. Magasztalja minden alkalommal a zsidóságot, mint a monotheizmus előharcosát. Disraeli nemcsak toleranciát követel a zsidóságnak, hanem hódoló tiszteletet is. Ezt tette hosszú alsóházi működése idején elmondott beszédei során, mint miniszterelnök és később mint lord Beaconsfield a lordok házában. Eric Eyek svájci történetíró pár évvel ezelőtt megjelent Gladstone-életrajzában nem sok szimpátiával foglalkozik Disraelivel, de ő is tisztelettel hajlik meg előtte, elsősorban azért, hogy bátran és habozás nélkül állott ki a zsidóság mellett mindig, büszkén említette, jóllehet az arisztokratikus konzervatív párt feje volt, amely pártban Anglia legelőkelőbb történelmi családjai tömörültek, hogy ő maga a história legelőkelőbb

nemzetéből: a zsidóból származik. Egyik alsóházi beszédében azt kívánta, hogy minden keresztény hajoljon meg áhitattal a kereszténység ősvallása: a zsidó vallás előtt.

Tankréd című regényében, a fiatal lord Montacuta és a szíriai Rothschild leány között ez a párbeszéd zajlik le.

— Jézus a legnemesebb zsidó vérből származott, királyi herceg volt, Dávid fenséges házának tagja — kiált fel Rothschild Éva.

— Hát akkor Ön miért nem keresztény? — kérdi a lord.

— Ez nagyon egyszerű — feleli Éva. — Melyik hitet valljam? Jeruzsálemben sok a keresztény egyház, a latin, görög, maronita, kopt, örmény, protestáns. Ön meg fogja érteni mylord, hogy miért maradok a zsidó egyház kebelében, amely régebbi mindezeknél, amelyben Jézus született és amelyben meg is halt.

Disrael az angol parlamentben szenvedélyesen szállt sikarra a zsidók emancipációjára és

Ára 1.40 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

választójoga mellett. Semmiféle aggodalmaskodás nem vehette rá. — olvasom egyik életrajzában — hogy ilyen kérdések napirendre hozatalánál lapintatosan hallgasson. Dicsőítte a zsidóság erényeit, amik méltókká teszik őket mindazokra a jogokra, amelyek brit állampolgárt megilletnek.

Disraeliért Viktória királynő valósággal rajongott és boldogulannak mondotta magát naplójában és leveleiben, amikor Disraeli kabinetje lemondott és neki megint Gladstonet kellett miniszterelnökké kineveznie.

Három nagy tett jelezte az angol világbirodalom életében a halhatatlan zsidó államférfi működését, amikre ma a zsidóság nem gondolhat jogos keserűség nélkül.

Az egyik Anglia domináló helyzetének megszilárdítása volt Indiában és 1876-ban az indiai császárság megalapítása. Ma az imperialista politika hanyatlása idején, amikor Anglia elvesztette Indiát és emiatt keleti politikájának tengelyét az arab államokra helyezi, ime: Disraeli kormányzati utódai a zsidók rovására és új államuk megsemmisítésére törek. Nemcsak elvesztették az indiai császárságot, Disraeli nagy művét, hanem annak a népnek véres áldozatát provokálják, amelyet Disraeli büszkén vallott egész élete végéig a magáénak.

Disraeli szerezte meg Angliának a Suez-csatornát. Ennek a csodálatos akciónak részleteit már regényekben, szindarabokban is sokszor feldolgozták, amiknek kivétel nélkül Disraeli a főhőse. A Suez-csatorna az angol világbirodalom legfontosabb utvonala száz éve és az ma is. Nos: a Suez-csatorna mentén, Palesztina ősi földjén köti meg a brit politika azokat a rideg és kegyetlen szövetségi hálózatot az arab bandákkal és szultánokkal, amelyek oly sok zsidó vért és halált követeltek az utóbbi félszázadban.

Végül Disraeli szerezte meg a berlini kongresszuson Angliának Cyprus szigelőt, a brit világbirodalom legfontosabb központi támaszpontját. A könyvek egész légiója jelent már meg, amely Cyprus bravuros megszerzését és biztosítását dolgozza fel. Cyprus a zsidó zsenialitás nélkül soha nem lett volna a brit világbirodalom alkotó része. És ezen a Cyprusban ebben az

esztendőben több zsidó könnyű hullott és több zsidó sóhaj szállt fel, több zsidó szenvedés fakadt fel és több igazságtalanságot követtek el zsidókon, mint Anglia egész területén egy évszázad óta.

India, Suez, Cyprus — e

három korszakos Disraeli hódítás — közül az első immár kihullott az angol koronából. A másik kettő még megvan. De vajon ama szerencsétlen politika után, amit az angol kormányok üznek, nem jogos-e a kérdés, hogy: meddig?

Glosszák a hétről

KETTŐS EVFORDULÓT ünnepele most a magyar demokrácia. Egyik is, másik is sorsdöntő jelentőségű ennek az országnak minden dolgozója számára.

Most van két esztendeje, hogy megteremtettük szinte a semmiből az értékálló magyar pénzt: a forintot. Ez az esemény végetvetett az inflációs korszak rettenetes bizonytalanságának és újból lehetővé tette, hogy a dolgozók megkapják munkájuk ellenértékét.

Most van egy éve, hogy elindult az első „terv-esztendő” és megszűnt az a termelési rendszertelenség, amely elkerülhetetlen velejárója volt az átmeneti gazdasági struktúrának és a megváltozott gazdasági struktúrának. A magyar dolgozók kategóriáinak túlnyomó többsége egyenesen „tullejlesztette” a ráháruló feladatokat és ezzel meggyorsította az új alapokra épülő ország gazdasági megerősödését.

Régi igazság, hogy a gazdasági nyomorúság könnyen talajt ad tévhitoknak és félrevezetésre alkalmas szellemi áramlatoknak.

A forint győzelme és a „terv-esztendő” diadala végleg kikuzta a rágalmak és mocskolódások „szönyegét” a hazug rágalmozók alól. Hiába akarták a reakciókavagjai ezt a szönyegyet minél szélesebb területen kitergetni!

A forint győzelme és az első tervén diadala után a magyar demokrácia tovább halad újabb győzelmek és még nagyobb diadalo felé!

TISZAESZLÁRRÓL készítenek filmet. Hollywoodban, ahol a filmmágnások és mozikirályok csupán egy szempontot vezet: miképp szolgálhatják legjobban a nagykapitalizmus érdekeit és miképp vághatnak zsebre minél busásabb profitot.

A hollywoodi profitörök most úgy gondolják, hogy jó üzlet lesz a tiszaeszlári eset vázponztörténi felelevenítése. Remény van arra, hogy ennek a témának nagy közönsége lesz és a nagy közönségnek nagy pénzei vándorolnak a hollywoodi kasszába.

Tiltakozunk a haszonkeresés e fajtájá ellen, amely — működben

pénz után száguld — nincs tekintettel arra, hogy kinek árt és ki rágalmoz.

Mi igenis úgy véljük, hogy a tiszaeszlári eset felelevenítésének e pillanatban semmi aktualitása nincs és ez a téma legfeljebb a kedélyek felesleges felzaklatására alkalmas!

De tiltakozunk a tiszaeszlári film ellen azért is, mert ez a magyarországi tönkű film léves színben akarja feltüntetni Magyarországot, amelynek mai, népi demokratikus rendszere igazán gyökeresen szakított az azzal a múlttal, amelyben lehetséges volt a tiszaeszlárhoz hasonló eset!

Miért nem készítenek az amerikai filmmágnások tiszaeszlári filmet akkor, amikor Magyarországon olyan rezsim volt, amelyet az ő tiszaeszlári filmjükkel nyugodtan kompromittálhattak volna? De arra a Magyarországra nagyon vigyáztak, azt a Magyarországot nem akarták bántani. Csak az új demokratikus Magyarország léte, fejlődése és virágzása az, ami nekik — fáj!

EGY AMERIKAI UJSÁGÍRÓNAK adott nyilatkozatot a palesztinai helyzetről Moshe Sneh, a palesztinai Egyesült Munkáspárt egyik vezetője:

— Az amerikai és angol imperialisták olyanok, mint egy olló két ága: néha együttműködnek, néha elválnak, de mindenkor fenyegetnek bennünket. Különbséget kell tennünk a Szovjetuniótól és az Amerika részéről kapható mindennemű segély között. A szovjet segélynek az a célja, hogy megszabadítson bennünket minden külső befolyástól és elősegítse független államiságunkat, míg az amerikai segély arra törekedne, hogy az imperializmus ellenőrzését teremtsen meg Izrael felett.

TRIESZTBEN a szövetséges katonai kormányzat törvényerejű rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében az 1943 szeptember 8-án után faji üldözés következtében elpusztult személyek örököi nélkül maradt vagyona a trieszti zsidó hitközségre szállt át.

ÉRTHETŐ, hogy sok német zsidó nem akar visszatérni Németországba, mert úgy értesül, hogy ott cseppet sem részesülne kedvező fogadtatásban. Egy kölni zsidó, aki felvilágosítást kért Angliából, az újonnan létesített kölni zsidó hitközségtől, a következő levelet kapta:

„Kötelességünk felhívni figyelmét arra, hogy Köln Németország egyik legösszeromboltabb városa. Lakásszerzés a náci-üldözés politikai áldozata számára a jelen pillanatban nagyon nehéz, majdnem lehetetlen. Hitközségünknek 650 tagja van, mind a náci-üldözés életben maradtjai és ezeknek nagyrésze emberhez nem méltó körülmények között lakik. A politikai üldözöttek és a nácizmus áldozatainak jogai csak papíron léteznek. A náciük egy a gazdasági életben, mint a különböző hatóságoknál újabb vezetőszerepet töltenek be és ezek minden eszközzel akadályozzák a zsidóknak jogaikba való visszahelyezését. Pillanatnyilag semmi kilátás nincs arra, hogy a zsidók számára a helyzet megjavuljon. Könnyelműség volna tehát részünkről, ha rábeszelnénk Önt a Németországba való visszatérésre.”

Ehhez a levélhez nem kell kommentár.

AUSZTRIÁBAN — mint a zürichi *Israelitisches Wochenblatt*-ban olvassuk — 10.820 keresztény futott be az illetékes hatósághoz zsidó javak visszatartása érdekében. Eddig mindössze 2831 kedvező döntés történt. 996 keresetet elutasítottak. 644 esetben nem került sor határozatra, mert az érdekelt megegyeztek. A többi ügyet még nem tárgyalják.

A **LENGYEL** igazságügyminiszterium elrendelte, hogy német hadifoglyok szedjék fel és vigyék újból vissza a sierpei és zamosci zsidó temetőnek azokat a sírköveit, amelyeket Lengyelország német megszállása idején utkövezésre használtak fel.

A **SAAR VIDÉKEN** a háború előtt 23 hitközség volt. Most az egész területen csupán 300 zsidó él.

A SZOLNOKI IZR. HITKÖZSÉG a deportálásban és munkaszolgálatban elpusztultak emlékművét

augusztus 8-án, vasárnap délután 11 órakor avatja fel.

Kiáltványt intéz a Vatikánhoz, az amszterdami Egyházi Világtanácsához és a zsidóság vezető papjaihoz a Fribourgi Konferencia

A világbéke és a felekezeti megértés nagy problémái a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa előtt

Az Uj Élet kiküldött tudósítójától

Mult héten kezdődött Fribourghban, az oltani világhírű katolikus egyetem disztermében, az International Council of Christians and Jews (a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa) idei világértékeztető, amelyet az előző értekezleteknél is nagyobb érdeklődés előzött meg.

Amerika és Egyiptom delegátusain kívül, 14 más ország keresztény és zsidó szervezetei is elküldték megbízottaikat a nagyhorderejű problémák megvitatására. Magyarországról részéről dr. Pákozdy László, a debreceni egyetem tanára és dr. Herskovits Fábán, a pesti hitközség rabbija jelentek meg Fribourghban.

Julius 21-én délután, ismerkedési teán találkoztak első ízben a különböző országokból érkezett delegátusok, majd este az egyetem disztermében Maccreken professor, az USA kiküldöttje megnyitotta az értekezletet.

Utána Vasella rektor a fribourgi egyetem üdvözlését tolmácsolta és rámutatott, hogy meg kell teremteni a keresztények és zsidók békés együttműködésének útját. *Lehetséges a felekezeti közötti együttműködés, anélkül, hogy bármelyik felekezet tagjai is feladnák hitüket.*

Everett R. Clinchy, a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának vezető elnöke azt fejtegette, hogy a különböző vallások, kultúrák, szellemi irányzatok és világnézetek képviselői, akik Fribourghban összegyűltek, egyek abban, hogy mindnyájan elismerik az isteni törvényeken alapuló morált. *A legelső feladatunk az, hogy megállapodjanak azokban a nevelési elvekben, amelyek civilizáltabb együttműködés alapjait teremtik meg.* Katasztrófális lenne, ha megszűnne a morális és intellektuális fejlődés és az intolerancia érvényesülne. A keresztény és zsidó tradícióknak erkölcsi

törvényei kell, hogy áthassák továbbra is a világot. Az interkulturális testvériség azt jelenti, hogy minden egyéneknek, vagy minden csoportnak ugyanazokat a jogokat és ugyanazt a méltóságot kell megadni, amelyet bárki, vagy bármely csoport önmaga számára is megkövetel.

Clinchy végül rámutatott, hogy négy csoportra oszthatók a konferencia feladatai. Foglalkozni kell:

- a) az iskolák, tanárok és egyetemek,
- b) az egyházak és otthonok,
- c) a világi közösségek,
- d) a sajtó, a rádió, a film és a színház feladataival.

Pénteken került sor dr. Herskovits Fábának, a magyar tagzat képviselőjének

nagysikerű felszólalására. Általános volt az a vélemény, hogy dr. Herskovits Fábán felszólalása nemcsak pillanatnyi hatást keltett, hanem lényegesen befolyásolja a konferenciát határozatainak meghozatalában. Herskovits dr. azzal kezdte beszédét, hogy *közölte a magyar tagzat végleges formájú megalakulását, majd bejelentette, hogy a református egyház új püspöke, az a dr. Bereczky Albert lett, aki a legnehezebb időkben, igaz emberként hirdette mindazokat az eszméket, amelyeket a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa képvisel.*

A konferencia munkája részben a plenáris üléseken, részben a szakbizottságokban zajlik le. Külön vallási, neve-

lési és társadalmi szakbizottságok alakultak. A *vallási bizottság ajánlja a teljes ülésnek, hogy a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa intézzen kiáltványt a Vatikánhoz, az amszterdami Egyházi Világtanácsához és a zsidóság vezető papjaihoz, a szólítsa fel a különböző vallások e szervezeteit és legfőbb képviselőit, hogy hirdessék az emberiség vallási erőinek összefogását, mert a vallási erők is elősegíthetik a béke és a nemzetközi megértés biztosítását.*

A Canterbury-i érsek javaslatot küldött a konferenciának, amelyben azt kívánja, hogy a konferencia szögezze le az antiszemizmus keresztényiellenességét.

Herskovits Fábán beszéde

Herskovits Fábán pénteken elmondott beszéde így hangzott:

Bevezelőben két mozzanatra szeretnék rámutatni. Az egyik: tavaly a seelishbergi konferencián azt fejtegettük, hogy az antiszemizmus problémájának megoldása szempontjából a legfőbb tényező a Zsidó Államnak megteremtése. Ez azóta be is következett. A másik: az antiszemizmus sajnálatos módon állandóan fokozódó tendenciát mutat. A seelishbergi konferencia célja az antiszemizmus elleni küzdelem volt. És ha figyelembe vesszük, hogy a fokozódó antiszemizmus jelenségei középezt ennek a konferenciának célja a békés emberi együttélés keresése, akkor ebben a megokolásban annak a felismerésnek kifejezését kell látnunk, hogy

Israel Állam megalakulása után az antiszemizmus, vagyis az emberi lélek legbeestelenebb bűne, a gyengék és védtelenek gyűlölete és elnyomása, többé nem a zsidó nép sorsának problémája első sorban,

hanom mindenekelőtt a vallások, az egyházak és a civilizá-

ció erkölcsi és szellemi hitelének legsúlyosabb presztizs-kérdése.

Nem kétséges, hogy az erkölcsi világrend két egymástól elválaszthatatlan alapkőve a szeretet és az igazság. Ennek megfelelően természetes, hogy az emberi társadalom két legveszedelmesebb és legsúlyosabb bűne a gyűlölet és a hazugság.

Ennek a két bűnnek szomszédgéből szerelném az emberi együttélés békés lehetőségeinek problémáit megvilágítani olyan magyarországi jelenségek alapján, amelyek nem helyi, hanem nemzetközi, egyetemes vonatkozásúak.

A seelishbergi konferencia a legkülönbözőbb szempontokból kiindulva állapította meg az antiszemizmus néven ismert barbár gyűlölet leküzdésének módjait és lehetőségeit. Az egyházi neveléssel és tanítással kapcsolatosan felterjesztett javaslatok elnyerték a legfőbb nemzetközi egyházi felelőségek jóváhagyását. Mégis

sajnálatos kell megállapítanunk, hogy a seelishbergi konferencia egyházi javaslatait illetően Magyarországon az egyházak részéről nemigen történt jelentős lépés.

A seelishbergi konferencia határozatai és Magyarország

Rá kell mutatnunk hangsúlyozottan arra, hogy ez a negatívum nem a vallási élet el hanyatlásának következménye. Ellenkezőleg, egészen szembe-
tűnő mértékben tapasztalható, hogy a templomok zsúfoltak, a processziók igen népesek, és igen nagy azoknak a férfiaknak

és nőknek száma, akik keresztjelvényt viselnek. A vallások tanításaira gondolva, azt kellene hinnünk, hogy az említett jelenségek a szeretetnek, az emberieségnek, a jósnak, a testvériségnek örömdetes gyarapodását bizonyítják.

A helyzet alapos ismerő azonban tudja, hogy az

említett vallásos jellegű tünetek sok esetben az antiszemitizmus veszedelmes növekedésének demonstrációjai.

Nyilvánvaló, hogy itt valami nincs rendben. És ebből a szempontból igen figyelemreméltó az a fogadtatás, amelyben a seelisbergi konferencia — nemzetközi egyházi fórumok által is jóváhagyott — javaslatai részben a Magyarországon az illetékes egyházi körök részéről. Ezt a fogadtatást egyetlen mondatban így fogalmazhatnánk meg: „a seelisbergi konferencia javaslatai és elgondolásai nagyon szépek, de nálunk Magyarországon semmiféle változtatásra ezen a téren szükség nem volt és nincs is.”

— Ennek a megfogalmazásnak bizonyítására egy-két idézetre hivatkozom. Amikor a magyar sajtóban a Valikán jóváhagyása után közzétették a seelisbergi konferenciának az egyházi neveléssel kapcsolatos javaslatait,

az egyik jelentős papi személység többek között azt írta:

„...Felfogásom az, hogy a zsidó nép keserves tragédiáját Isten megengedi annak, hogy a populus resistens-t és contradicens-t igazi hazájába vezesse haza, aki a Messiás, Jézus Krisztus.”

Ezek a tömeg szempontjából szinte buzdítóan ható papi szavak nem kevesebbet jelentenek, mint hogy a zsidósággal szemben elkövetett szörnyű gaztettek Isten különös gondviselésének jelei.

Tehát minden rendben van.

Egy katolikus püspök

akkor adott nyilatkozatában kijelentette, hogy a seelisbergi konferencia javaslataival szemben

„abban látja az antiszemitizmus megszüntetésének lehetőségét, hogy a zsidó nép egyetemes kikeresztelkedik.

Egy evangélikus püspök

pedig nem látott sem bűnbánatra, sem módosításra okot, mert az elmúlt idők szörnyűségeit és az antiszemitizmust illetően

sem a népet, sem az egyházat felelősség nem terheli. Azért egyrészt az „államhatalom jogi torzalkodása” felelős, másrészt „a zsidóság lelkeinek negatív érzései, a bosszú, a megtorlás, az ünnepi által történő lelkezés.”

Ezek után a megnyugvást és megbékélést nemigen szolgáló főpapi nyilatkozatok után még csupán

azt a püspöki megnyilatkozást idézem, amely figyelmeztette a kitérteket, hogy ameddig az egész zsidóság egyetemesen ki nem keresztelkedik, addig a kitértek sorsa is bizonytalan.

— Ennél a jelenségnél azonban az objektivitás hiányát bizonyítaná, ha csupán a helyi

Semmiféle bűn nem adhat jogcímet a gyűlölködésre

— Az egyházi megnyilatkozásoktól függetlenül azonban igen jellemző Magyarországon

a társadalom hangulatának szempontjából az a legjobbak által hangzott érvelés, hogy az antiszemitizmus fokozódásának oka a zsidóságnak bizonytalan, ideges és mohó viselkedése, jövőjének biztosítása érdekében.

Anélkül, hogy e vád taglalásába mélyednénk, rá kell mutatnunk arra, hogy semmiféle mohóság, idegesség, vagy bizonytalanság, sőt

semmiféle bűn nem adhat jogcímet a gyűlölködésre. A gyűlölet a legsúlyosabb és legveszedelmesebb bűn, ezt semmi ezen a földön megokolható nem teheti.

Ennek megállapítása és elrebocsátása jután kérdezzük, vajon csodálkozni lehet-e azon, hogy a legvéresebb szörnyűségeket átélő magyarországi maradék zsidóság „ideges, bizonytalan és mohó”, amikor életének és jövőjének biztosításáról van szó? Ez a maradék zsidóság maga kárára megdöbbenéssel tapasztalta, hogy orvosok, akiket esküjük az emberi élet védelmére kötelez, a gyilkosságok kiszolgálói lettek. Úgyvédek, akiknek élethivatala a jog és igazság biztosítása, a jogtalanság és elnyomás csatlósai aljasultak. Papok, akiknek isteni küldetése a szeretet, a jóság, az emberiség megvalósítása, — egész kevés kivétellel — eltekintve és azok is többnyire térítési szándékkal — a gyűlölet gonosz törvényeit szavazták meg, azokat szolgálták, vagy türtökelték Barátok, szomszédok, akikkel egy életen át együtt nevelkedtek, egyek voltak örömben és bánatban, egyik pillanatról a másikra durva, kegyetlen, vérengző fenekedéssé változtak.

A magyar demokratikus kormányzat meglett mindent

— Ezek azok az élmények, amelyek a maradék zsidóság lelkében és emlékezetében élnek. És ugyanakkor, amikor

a demokratikus magyar kormányzat a maga részéről a legnagyobb erőfeszítéseket tette, szóval és tettekkel igyekeztek megnyugtathatni a zsidó tömegek lelkét arra nézve, hogy mindaz, ami történt, szörnyűség volt és soha többé vissza nem térhet, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy hasonló megnyugtató és a megbékélést elősegítő tettek és nyilatkozatok az egyház részéről, amelynek első sorban van hatalmában a tömegek erkölcsi nevelése és amelynek főpapjai annak idején valláserkölcsileg megokolták és megszavazták a százazrek végpusztulását előidéző törvényeket, — mindmáig késlekednek.

Természetes, hogy itt egy-két szolidaritás és a gyűlölettel áthatott tömegekhez egyáltalán el nem érő nyilatkozat, ami olykor-olykor elhangzik, nem vehető komolyan figyelembe.

Itt az egész társadalmat mélyében felrázó folyama-

szempontokat vennénk figyelembe és ismerve a keresztény egyházak hierarchikus felépítését és nemzetközien központi irányítását, nem gondolnánk arra, hogy negatív jelenségből adódó problémák megoldásában csakis nemzetközi intézkedés lehet döntő.

gekét átélő magyarországi maradék zsidóság „ideges, bizonytalan és mohó”, amikor életének és jövőjének biztosításáról van szó? Ez a maradék zsidóság maga kárára megdöbbenéssel tapasztalta, hogy orvosok, akiket esküjük az emberi élet védelmére kötelez, a gyilkosságok kiszolgálói lettek. Úgyvédek, akiknek élethivatala a jog és igazság biztosítása, a jogtalanság és elnyomás csatlósai aljasultak. Papok, akiknek isteni küldetése a szeretet, a jóság, az emberiség megvalósítása, — egész kevés kivétellel — eltekintve és azok is többnyire térítési szándékkal — a gyűlölet gonosz törvényeit szavazták meg, azokat szolgálták, vagy türtökelték Barátok, szomszédok, akikkel egy életen át együtt nevelkedtek, egyek voltak örömben és bánatban, egyik pillanatról a másikra durva, kegyetlen, vérengző fenekedéssé változtak.

tos megnyilatkozás és nevelő munka szükséges, kivétel nélkül az összes főpapok, papok, hitoktatók részéről templomban, iskolában, rádióban, újságban szüntelenül hangsúlyozva és ismételve, — ahogy az annak idején a gyűlölet mérgezett hazugságai terjesztésében történt — hogy mindaz, amit a zsidósággal szemben elkövettek, a legszörnyűbb bűn volt és legsúlyosabb meggyalázása volt a vallás szentségének. Viszont az emberszeretet, a jóság az, ami egyedül méltó a valláshoz és az emberhez.

A jelvényként hordott kereszték

— Ilyen szüntelenül és egyetemesen megnyilatkozó egyházi tevékenység hiányában kell első sorban látnunk az antiszemitizmus fokozódásának forrását. Ennek következménye az, hogy a zsúfolt templomok, a jelvényként hordott kereszték, a népes processziók nemcsak a szeretetnek jelei nagy általánosságban, hanem igen gyakran a leplezett antiszemitizmus, a gyűlölet demonstrációja. Ezért

történhetett meg, hogy — csak egy példára hivatkozom — amikor 1948 májusában egyik, Pest közelében levő helyiségben a szerv megbízottja a deportálás miatt megszünt zsidó hitközség templomát kereste, egy kisfiú azt mondta neki, nem mutathatja meg a templomot, mivel a tisztelendő ur óva intette a zsidóktól, mert azok a keresztény gyermekekből kolbászt csinálnak.

A hazugság és képmutatás jelenségei

— A helyzet teljes megvilágításához azonban rá kell mutatnunk arra, hogy az említett jelenségek nem kimondottan a zsidóság ellen irányulnak, hanem csak — természetesen — a zsidóság létét veszélyeztetik első sorban. A valóságban avval a régi, jól bevált, lelkismeretlen módszerrel állunk szemben, amely különböző jellegű küzdelmek során a zsidóságot dobja oda martalékkul.

És itt kapcsolódik problémánk nemzetközli vonatkozásban a másik, legsúlyosabb bűnnek, a hazugságnak társadalmi és politikai érvényesítéséhez.

Ami ezen a téren kisebb méretekben történt egy ország életének keretén belül, az tapasztalható egyetemesebb méretekben a nemzetközi politikai élet területén.

Talán még soha nem érvényesült a népek életének irányításában a hazugság és a gyűlölet annyira, mint éppen napjainkban.

Hatalmak, népek sorsát intéző politikusok, újságok, rádiók, megnyilatkozásai a legszemérmelenebb hazugság szavai. És a hazugságnak ez a világpolitikája ugyancsak a zsidóságot akarja odadobni a maga küzdelmeinek martalékául. A legviláglatlanabb népek is elismerik nemzetként, de a 4000 éves zsidó néptől, amely leg többet szenvedett és a legösszintebben remélte a demokrácia győzelmét, a hazugság erői megtagadják a minden népet megillető legelemibb jogokat. Ezeknek az erőknél jellemzésére csak egyetlen példára szeretnék hivatkozni. Izrael Állam sorsával kapcsolatban számtalanszor felhangzott annak sürgetése, hogy a szent helyek védelmét mindenáron biztosítani kell és ennek érdekében nemzetközi haderőt kellene szervezni. Ugyanakkor azonban szemük láttára, sőt fondorlataik következtében hagyják védtelenül megölt és elpusztult emberek vérért omlani.

A szent helyekre és a biblíára hivatkozó kegyeslelkű

Az Önállósító Hitelszövetkezet mint az O. H. Sz. tagja, irodáját V., Rudolf-tér 5. II. em. helyezte át. Régi helyiség Mérleg-u. 3.

férflak megelégedeznek arról, hogy a Biblia tanítása szerint Isten nem a szent helyeket, hanem az embert teremttette saját képmására.

Akiknek lelkében tehát a Biblia, a szent helyek, nem hazugságot lepleznek, hanem az isteni igazságot sugározzák, azoknak elsősorban az Isten képmására teremttett emberi életet kell megvédelmeznünk. A legmélyebb meggyőződéssel gondolok vallásom szent helyeire és őszinte tisztelettel más vallások szent helyeire, de meggyőződésem, hogy csak akkor, ha az emberi élet biztonságban van, kerülhet sor szent helyekre. Semmi kétségem, ha az emberi élet biztonságban lesz, akkor a szent helyeket sem fenyegeti majd veszély.

Ennek a egyszerű testületnek nemes feladata, hogy egyetemesen ezen a kongresszuson keresztül és majd mindenki külön-külön egyéni tevékenységével, mintán visszatér hazájába, tiltakozzék a legerélyesebben és leghatározottabban az emberi megbékélés érdekében, a hazugság és gyűlölet ama becsutott mestersége ellen, amely Izrael Államával kapcsolatban is tapasztalható.

Bele kell látni az egész emberiség lelkébe, hogy a szentföldön kiontott ártatlan vért elsősorban nem a barbár gyilkosok felelősek, hanem mindazok a népek, hatalmak, államférfiak és tudósok, akik tiltakozás és küzdelem nélkül tűrik a palesztinai véromlást okozó hazug és gyűlölködő erőknél fondorlatait. Mintahogy a második világháború idején elpusztított hatmillió zsidó szörnyű haláláért nemcsak a náci gyilkosok felelősek, hanem legalább ugyanolyan mértékben mindazok a kormányok és hatalmak, amelyek hatalmas lakatlan területekkel, bombázó légerőkkel rendelkeztek és mégis érzéketlenül végignézték és — Morgenthau amerikai pénzügyminiszter, valamint a Zsidó Világkongresszus közötti akkai bizonyítják — ridegen elzárkóztak a kézenfekvő és könnyen végrehajtható segítség megadásától.

Az új zsidóság

— Végezetül fel szeretném hívni az igen tisztelt kongresszus figyelmét arra, hogy a keresztény egyházak, megalakulásuk óta csakis a száműzetésben élő, a bolyongó, a megvetett, az országról-országról üzött zsidó népet ismerték. Ezt a bolyongást az egyház szimbólikus bizonyítéknak tekintette. Ebből messze-menő következtetéseket vont le és ezeket a következtetéseket belevitte a tömegek köztudatába.

Izrael Államának megalakulása új jelenséget hozott, amely az egyház történetében ismeretlen.

A kongresszus által keresett emberi megbékélés és harmonikus együttélés érdekében nagyon üdvös lenne, ha az egyházak Izrael Állam megalakulásával kapcsolatban meghatároznák annak szimbólikus jelentőségét. Megfogalmaznák ezzel kapcsolatos állásfoglalásukat és a levont következtetéseket nemcsak utján belevinnék a köztudatba.

Határozati javaslatok

— Az elmondottakat összefoglalva a következő javaslatokat terjesztem tisztelettel a kongresszus teljes gyűlése elé, megválasztás, illetőleg megszavazás céljából:

1. a kongresszus bélyegezze meg, mint a legveszedelmesebb bűnt, a gyűlöletet és hazugságot és hirdessen ellenük minden kulturális és társadalmi szervek bekapcsolásával kíméletlen harcot mind a társadalom, mind a politika életében;

2. A kongresszus próbáljon intervenálni olyan nemzetközi, egyetemes egyházi intézkedés érdekében, amely azt eredményezné, hogy az összes egyházak összes papjai, templomokban, iskolákban, társadalmi nevelő munkájukban, sajtóban és rádióban szüntelenül a pozitív eredmény teljes sikeréig igyekezzenek tudatosítani a közudatban, — ahol eddig még nem történt meg — hogy ami a zsidósággal szemben elkövet-

tek, az a legszörnyűbb bűn és legsúlyosabb merénylet a valásnak, a szeretetnek szentsége ellen.

3. Üdvözlje a kongresszus Izrael Államát.

4. Tiltakozzék a kongresszus az UNO-nál az ellen a becsutott játék ellen, amely Izrael Állama körül tapasztalható és amely a nemzetközi politika különböző jellegű küzdelmeiben megint a zsidó népet akarja odadobni a demokrácia szegényére marhalekul, biztatást adva és példát mutatva a világ gyűlölködő fasizta erőinek.

5. Hívja fel az egyházak figyelmét arra, hogy Izrael Állam megalakulásával a zsidó nép egyetemes bolyongása megszűnt. A „bolygó zsidó” fogalmával szemben most a hazájára talált önálló, szabad, állami életét élő zsidó néppel kapcsolatban alakítsa ki nézetét és erre vonat-

kozó következtetéseit és tanításait vigye bele a tömegek köztudatába.

Ugy érzem, hogy ezeknek a javaslatoknak elfogadása és gyakorlati megvalósulása jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy ennek a kongresszusnak nemes célkitűzése valóra válhassanak az egész szenvedő és lelki válságban vergődő emberiség javára.

Mint bolyongó jelentik Herskovits Fábán dr. beszéde igen mély hatást tett a jelen voltakra s általános vélemény szerint: előterjesztett határozati javaslatait a Kongresszus magáévá teszi.

Az ülés további folyamán felszólalt még pater Deman (Belgium) és Hornstein németországi rabbi.

„Nem reménytelen a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának munkája”

A „Berliner Tagwacht” nagyobb cikkben ismerteti a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának levéltárgyát. A következőket írja az Új Élet-ben már ismertett szervezeti munkájáról:

„Mit tud ez a szervezet? Hát nem volt elég a tanácsokból és disputákból? Elértünk-e valamit az utolsó három évben eszmecserékkel és vitatkozásokkal? Előre jutottunk-e egy lépéssel a felvetett problémák megoldásában? Az International Council of Christians and Jews a háború végén keletkezett, hogy háborút kezdjen az antiszemitizmus ellen. A legkülönbözőbb országok felelősségtudattól áthatott férfiai és asszonyai elhatározták, hogy legyőzik az antiszemitizmust, amely oly sokmillió embert pusztított el.

A feladat óriási, de talán lehet eredményeket elérni. Nem reménytelen a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának munkája. Az antiszemitizmus gyökereit — mondotta egy angol delegátus — ha széleskörűen is, nem eresznek mélyre. Ez így is van! A fajgyűlölet sokak-

nál csupán megfelelő világnézet hiányában támad fel.

Svájcban az antiszemitizmus csak: szegyenkezve és névtelenül lép elő olykor-olykor, de sohasem lehet komoly eredményre, bármennyire tesz kísérletet a lelkek megmérgezésére. De a svájciaknak is részt kell venni az általános felvilágosító munkában.

A Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának tagjai zsidókból és keresztényekből, tanárokból és papokból, a rádió és a film embereiből tevődnek össze és az a kívánságunk, hogy tanácskozásai a jómegértemelt eredményre járjanak.”

— Dr. Körösy Kornél egyetemi tanár temetése. Nagy részvét mellett kísérték utolsó útjára dr. Körösy Kornél egyetemi tanárt e hó 18-án. A szünetelés megtelt szertartásteremben megjelentek a zsidó testületek képviselői és a meghívottak barátai. Lineczky Bernát gyászéneke után, dr. Schwarcz Benjámin közt. rabbi méltatta érdekeit. A Pro Palesztina Szövetség és a Keren Kajemlet Lejlesztéséért novében dr. Scheiber Sándor, az Orsz. Rabbiképző Intézet tanára, a Magyar Cionista Szövetség novében Bisseliches Mózes elnök beszélt. A magyar Kémikusok Egyesületének bucsuját Scherman Vilmos, a volt tanítványokét dr. Kerekes György tolmácsolta. A halálcok halálát külön szónok juttatta kifejezésre.

BALLON

átlátszó-,
eső-, vihar- és
lődenkabát

Márton és Szász V., Gróf Teleki
Pál-utca 8.

SÓS ENDRE:

Érdekes montreuxi beszélgetések érdekes emberekkel

A Zsidó Világkongresszus központjának meghívására Montreuxben tartózkodó Sós Endre az alábbiakban számolt be az UJ ÉLET montreuxi tudósítójának az ottani zsidó világértelmezlet néhány érdekes figurájáról.

IV.

A Zsidó Világkongresszus ülésai alatt érdekes, barnakötésű könyvet osztottak ki a delegátusok és újságírók között. A könyv címe: *Unity in Dispersion*. Ez magyarul annyit jelent: *Egység a szétszórásban*... Miről szól ez a vaskos kötet? A Zsidó Világkongresszus történetéről. Ennek sorában pedig főképp azokról a mentőakciókról, amelyeket a Zsidó Világkongresszus az üldözött európai zsidók érdekében megkísérelt.

Az *Unity in Dispersion* maradandó értékű, nélkülözhetetlen forrásmunka, eljövendő idők történetírói számára. Megláthatják belőle, hogy milyen vétkes könnyelműséggel, vagy szándékos rosszindulattal kezelték az amerikai és angol külpolitika irányítói, — tisztelet a kivételnek! — a más-

odik világháború idején az európai zsidóság sorsát.

El kell jönnie annak az időpontnak, amikor felvetődik majd az a kérdés: milyen felelősséggel tartoznak a washingtoni Fehér Ház és a londoni Downing-Street bizonyos körű az európai zsidóság millióinak pusztulásáért?

Egy pillanatig sem vitás, hogy Washington és London felelőssége fennáll!

Erre a felelősségre kitért a Zsidó Világkongresszus plenáris ülésén A. Leon Kubowitzki főtitkár is, aki hatalmas beszámolójában, a többi között, ezeket mondta:

— Nem tudtuk elérni, pedig mindent megpróbáltunk, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia hadirepülőgépei a deportálási utvonalaikat bombázzák és az emberpusztítás céljaira készült krematóriumokat megsemmisítsék!

A. Leon Kubowitzki,

aki a nagy idők egyik legfontosabb zsidó tanúja, az ülés után — kezében tartva az általa sajtó alá rendezett *Unity in Dispersion*-t — a következőket adta elő a körülötte álló és részletekre kíváncsi újságíróknak:

— Nem kell sokal beszélnem. Vegyék kezükbe azt a könyvet és mindent megálálalnak benne... Közreadom, például, azt a levelet is, amelyet John J. McCloy hadügyi államtitkár intézett hozzám és amelyben tudomásomra hozza, hogy az amerikai és angol hadügyminisztérium nem találja teljesíthetőnek a deportálási utvonalaikat és haláltáborok bombázására irányuló kérésünket. John J. McCloy szerint: e feladatok elvégzése túlságosan mértékben igénybevenné a szövetségesek légi flottáját és elvonná a hadirepülőgépeket más feladatok teljesítésétől. A másik ok, amire a hadügyi államtitkár hivatkozott, az volt, hogy az ilyen légi akciók valószínűleg provokatív módon hatnának a németekre... A történelemre vár az a feladat, hogy eldöntse: igazak volt-e a szövetséges politika és katonai intézkedések, amikor így döntöttek, vagy pedig

súlyos bűnök terhelik-e ezeket az urakat?... Annyi bizonyos, hogy az amerikai és angol légi erők nem semmisítették meg az auschwitzi haláltáborát és a zsidók csak akkor menekültek meg a pusztulásnak ebből a birodalmából, amikor a szovjet hadsereg 1945 január 27-én elfoglalta Auschwitzt.

— Mit szól Morgenthau leleplezéseinek? Megfelel-e a tényeknek, hogy az Egyesült Államok külügyminisztériumának főtisztviselői leintették annakidején a berni amerikai követnek a haláltáborokról szóló beszámolóit?

— Ezzel a témával is részletesen foglalkozik az *Unity in Dispersion*. Megtalálhatja e kötetben Gerhart Riegner ama jelentését, amelyet Lelang Harrison berni amerikai követ továbbított Washingtonba az auschwitzi tömegpusztulásról és közreadtuk az amerikai külügyminisztériumnak azt a Bernbe szóló utasítást is, hogy a jövőben ne továbbítsanak olyan magánjelentéseket, amelyek Amerikában nyugtalanságot okoznának... Washingtonban nagyon „kényelmesen” fogták fel a dolgot! A zsidók elpusztulhat-

nak! Fő, hogy ők nyugodtan éljenek! A haláltáborokról beérkező jelentések pedig meggátolták nyugodt életüket, hiszen már az első auschwitzi híradások nyomán mindenütt tömegtüntetések zajlottak le és a haladó amerikai közvélemény azt követelte, hogy az Egyesült Államok tegyenek meg minden lehetőt az elpusztítás előtt álló európai zsidóság minél nagyobb részének megmentése érdekében.

— Mit tett a Zsidó Világkongresszus a magyar zsidóságért? — kérdeztem A. Leon Kubowitzki-tól.

— Ha este hazamegy a szállodájába, olvassa el az erre vonatkozó hat oldalt. Sok érdekeset talál ezeken a lapokon. És láthatja, hogy mindent, amit csak lehetett, megkíséreltünk. Mi tártuk fel a helyzetet Roosevelt elnök előtt, aki azután jegyzéket intézett a fasiszta magyar kormányhoz. Mi kértük fel sürgős intervencióra a Zsidó Világkongresszus svédországi tagozatát. Mi hívtuk fel a brit szekció figyelmét a pápa közbelépésének szükségességére... De volt más akciónk is. Felkértük a newyorki és londoni rádiókat, hogy közöljék a magyar zsidókkal: ne ölték fel a sárga csillagot és semmisítsék meg a zsidókkal kapcsolatos összes névjegyzékeket, mert más országokban eszközölt tapasztalatokból tudjuk, hogy a sárga csillag feltűzése és a zsidók névjegyzékeinek összeállításai mindig a deportálás előjátéka volt.

— Mi volt a helyzet a fasiszta országokban lévő zsidók pénzügyi támogatásával? Igazak-e azok a hírek, hogy bizonyos amerikai és angol körök e téren is nehézségeket támasztottak?

— Erről is van szó az *Unity in Dispersion* lapjain. Valóban: sok nehézségünk volt ilyen szempontból is, hiszen mind amerikai, mind angol hivatalos körökben bizonyos hazafias aggodalmak támadtak és felmerült az a meggondolás, hogy a németek uralma alatt álló országokba juttatott mentési pénzek nem jelentik-e indirekt utat a fasiszta ellenség segítségéért... Pedig pénzzel nagy eredményeket lehetett elérni... Szlovákiában — hatalmas pénzüsszegek mozgósításával — háromszor tudtuk elérni a zsidóság általános deportációjának elhalasztását... Pénzzel rengeteg zsidót tudtunk kicsémpészni Lengyelországból, Szlovákiából és Magyarországról... Pénzzel jelentős eredményeket mulathattunk fel a fasiszta Romániában... Sajnos, sokkal kevesebb pénzt adhattunk zsidómentési célokra, mint amennyire szükség volt. Morgenthau naplójából ma már tudja a világ, hogy ezt a kevesebb pénzt is milyen nehezen lehetett kiadni az Egyesült Államokból. Roosevelt elnök közvetlen intervenciójára volt szükség.

A Zsidó Világkongresszus vezetőségének érdekes alakjai közé tartozik

A. L. Easterman,

a Zsidó Világkongresszus politikai titkára, aki az utolsó években több kelet-európai és délkelet-európai országban is látogatást tett. Ilymódon jól ismeri az ottani népi demokráciákban élő zsidók helyzetét.

— A népi demokráciák országában élő zsidók nagy változásait komoly figyelemmel kísérem — mondja. — Ezek a zsidók talán először jutottak történelmük során olyan helyzetbe, hogy mentesek az antiszemitizmus garázdálkodásaitól, az elnyomástól és a szörnyű nyomortól. Kétségtelen, hogy a kelet-

európai és délkelet-európai zsidóság olyan országokban él, amelyekben az antiszemitizmus sokkal kevésbé érvényesülhet, mint, mondjuk, Nagy-Britanniában, ahol Mosley antiszemitizmusa, ha ma nem is veszélyes, megzavarhatja a közhangulatot. Nem csinálók titkot abból sem, hogy az Egyesült Államokban is vannak bajok. A társadalmi antiszemitizmus az Egyesült Államokban olyan méreteket öltött, hogy a nagy zsidó szervezetek minden erejüket és minden pénzüket az antiszemitizmus-elleni küzdelemre kénytelenek fordítani.

Hirek Jiszraelről, a Zsidó Államról

Az Egyesült Nemzetek békéltetője megkezdte az egyesült angol-amerikai trösztök utasításainak végrehajtását

Az időtartam-nélküli második fegyverszünet első tíz napja alatt is kiderült már, hogy a Biztonsági Tanács erőyes felhívása s a szankciók alkalmazásának kilátásbabelezése létre tudja ugyan hozni a fegyverszünetet azon a földterületen, amit földrajzilag Palesztinának nevezünk, a fegyverszünet azonban nem az UNO eredeti határozatának végrehajtása érdekében, hanem annak éppen megváltoztatásáért jött létre. Az angolszász hírügynökségek az elmúlt napokban szinte egyöntúron arra vettek irányt, hogy a világ közvéleményét hosszú eseménytelenségre készítsék elő. Azt hangoztatják, hogy a fegyverszüneti parancs időtartam-nélkülisége lehetőséget ad hosszú nyugodt tárgyalásokra, a tárgyaló felek érdekeinek meg gondolt-méregelésére — hiszen fegyverhez úgysem mernek nyulni az érdekelték. Az angol kormány szóvivője kijelentette, hogy az arabokat azért vették rá a fegyverszünet elfogadására, mert, amint kiderült, tárgyalásokkal több eredményt lehet elérni az arabok számára, mint az elmaradt arab katonaság fel-fegyverzésével. A tárgyalások tudatos elhúzása nemcsak mult-heti hírmagyarázatunkban közölt célok érdekében történik, hanem azért is, mert

új előkészületek történnek arra, hogy az UNO határozat május havi megváltoztatásának sikertelen kísérletét más körülmények között ismét feltámasszák.

A Biztonsági Tanács legutolsó ülésén a Szovjetunió részéről már felmerült az a gyanu, hogy az angolszászok a meghatózatlan idejű fegyverszünettel valóban időt akarnak nyerni az ősz, Franciaországban tartandó Teljes Ülésig, amikor is

új Palesztina-határozatot akarnak kiprovokálni.

Mint hogy a nemzetközi helyzet 1947 november 29-e óta lényegesen megváltozott, azt remélik, hogy a kérdésnek új felvetésével Izrael most már nem kapná meg létét igazoló kétharmados többséget. Természetesen a politikai játszmát nemcsak az egyik oldalon folytatják. A bekeszerelő nemzetelek blokkjának Palesztina tekintetében ma már könnyebb helyezte van, mint az ismeretes döntés alkalmával, mert egyrészt nyilvánvaló lett Izrael szabadságharcának imperialista-ellenes jellege, másrészt világosabban látják Amerika szerepét a közkeletű hatalom-megszerzés szempontjából. Izrael pedig november 29-hez viszonyítottan felmérhetetlen előnyvel indul az új politikai küz-

delemben, t. i. megvalósított tények előnyével.

Izrael ma már valóság, sőt nemcsak politikai, hanem katonai valóság is. A Hagana fényes győzelmei jelentékeny területeket biztosítottak az új Zsidó Állam számára, amelyek egyrészt biztonságát fokozták, másrészt lökést jelentenek a politikai terület alkudozásához. Minden angolszász mesterkedés ellenére a Teljes Ülés eselleges határozata a Zsidó Állam valóságát már nem változtathatja meg. Biztosított erre a Szovjetunió vezetése alatt álló népi demokratikus blokk és a hazájuk biztonságára felelősséget vállaló Izrael védelmi had-erő.

Bernadotte — egyelőre még Rodosz szigeléről — ismét megkezdte közkeletű repülőutjait Haifába, Tel-Aviv-ba és az arab fővárosokba. Bár elhatározott szándéka, hogy a tárgyalásokat olyan lassu ütemben folytassa csak, ahogyan ezt az angol-amerikai kormánykörök utasításba adták, mégis megindított tárgyalásainak első közvetlen céljairól máris nyilatkozatot adott. Ezen nyilatkozat bizonyítja, hogy Bernadotte megkezdte az angol-amerikai trösztök palesztinai politikájának végrehajtását.

A stratégiai cél Izrael államának — ha már az állam létrejöttét megakadályozni nem lehetett — gyengítése, önállóságának egészséges kialakulásának megakadályozása.

E cél megvalósítása érdekében a fegyverszünet első napjaiban a következő taktikai lépések megvalósítására készült fel a „békéltető” és a rendelkezésére álló 125 amerikai, 125 francia és 50 belga ellenőr:

1. AZ ELLENŐRZÉS MEGSZERVEZÉSE. Ez annyit jelent, hogy 300 megbízott igyekszik megakadályozni Izrael államába irányuló bevándorlást és fegyverszállítást, valamint a harc-téri helyzet megszüntetését. Ma már többé-kevésbbé őszintén bevallják, hogy a fokozott számú ellenőr csapat sem elegendő a hatalmas kiterjedésű arab világ ellenőrzésére és így inkább a megfigyelést csupán Palesztina területére korlátozzák, hiszen bevándorlás lényeges mértékben csak Izrael területére várható, a harc-tereken Izrael volt támasdában és fegyverrel elsősorban Izraelnek volna szüksége. Mint hogy az arab területeken amúgy is igen sok angol-amerikai támaszpont van, ennek követke-

tében az ezekre a helyekre irányuló fegyverszállítás, vagy bármilyen másjellegű segítség az amúgy sem lehét megakadályozni, hogy az az araboknak szól-e, vagy csak a támaszpontok biztonságát szolgálja.

2. JERUZSÁLEM KATONAI KIÜRÍTÉSE. Bernadotte-nak ezzel az a célja, hogy a Jeruzsálemre vonatkozó UNO döntést megsemmisítse még az egész Palesztina határozat megváltoztatása előtt. Mint ismeretes az UNO elhatározta, hogy Jeruzsálem nemzetközi terület. A nemzetközi terület irányítása azonban számos kedvezményt jelent a zsidók számára és az ellenőrzésben közvetve, vagy közvetlenül minden nemzet részvehet. Most Bernadotte azon fáradozik, hogy meghátározatlan időre Jeruzsálemről vonják ki a zsidó és az arab csapatokat, ő maga odateszi át székhelyét s minthogy a fegyverszünet időtartam nélküli, így beláthatatlan ideig Jeruzsálem és környékének irányítása csak az ő feladata lesz. Így az angolszászoknak ismét módjukban van más nemzeteket kizárni a palesztinai ügyek ellenőrzéséből.

3. AZ ARAB HONTALAN SZEMÉLYEK HAZAHOZATÁLA. Minden Bernadotte taktikai javaslat között ez a legsemméretlenebb. A békéltető azt kívánja, hogy az a 300.000 arab, akikkel az arab katonai vezetők megijesztettek s részben erőszakosan eltávolítottak katonai anyag-

biztosítása céljából az izraeli területekről, most minden korlátozás mentesen visszakérüljenek. Az a Bernadotte, aki a lassan már-már egy évtized óta hontalan zsidók elől lezárta, vagy lezárni egyezszik Palesztina kapuit, — bár részben éppen ezek miatt szavazta meg az UNO az önálló zsidó államot — most a két hónap óta, hontalan arabok visszajutása érdekében fáradozik. Minthogy az arab hadviselés kudarcot vallott, így az elmenekült, illetőleg elszáhlított arab tömegek katonai szempontból már feleslegessé váltak. A palesztinai zsidó élethez megszokott magasabb igényekkel pedig veszélyeztetik a feudális arab államok gazdasági biztonságát. A gyors visszahelyezésnek azonban még más célja is van. Nem kétséges, hogy az újonnan elfoglalt területekkel kapcsolatban a zsidó kormány a tárgyalások folyamán azzal érvelhet, hogy ott már nincsenek arabok, mert azok vagy önként mentek el, vagy éppen az arab kormányok szándékolták őket el. Bernadotte ezt az érvelést sem akarja meglagyni a zsidó kormánynak az elkövetkezendő tárgyalások idejére.

Izrael ideiglenes kormányára tehát nagy feladatok várnak a közeljövőben. Milyen gazdaságilag és szervezőleg meg kell erősíteni az államot, fel kell készíteni a nagy külpolitikai elhatározásokra.

Nem kétséges, hogy ezt a feladatot csak akkor tudja elvégezni, ha belpolitikailag is olyan helyzetet tud teremteni, amely meggyőzi a szembenálló tárgyaló feleket a zsidó kormány és így az izraeli állam szilárdságáról.

A Jisuv a fegyverszünetet az állam építésére használja fel

A fegyverszünet Izrael számára nemcsak politikai hátrányokkal jár, hanem természetesen vannak előnyei is. A fegyverszünet lehetővé ad a háboruból született Zsidó Állam szervezeti kiépítésére. Kol Jiszrael jelentése szerint az izraeli kormány elsősorban az államapparátus kiépítésével foglalkozott. Megalakultak a különböző állami hivatalok és hivatali kirendeltségek.

Gazdasági viszonylatban a kormány legfontosabb intézkedése a haifai olajfinomító üzembehelyezése volt.

Mint ismeretes az angolok még jóval kivonulásuk előtt leállították a haifai olajfinomító munkáját. Az ideiglenes kormány rendelkezésére a Hiszladrut Haovdim az általános szakszervezet felügyelete alatt az olajfinomítóban ismét megindult a munka és néhány hétig a tartályokban tárolt olaj feldolgozása akadály nélkül fog folytatódni. Az angol kormány az olajfinomító üzembehelyezése ellen

elénken tiltakozott, azt hangoztatva, hogy a tartályokban maradt olaj nem izraeli tulajdon. Izrael kormánya hivatalosan közölte, hogy a munka elindítása nem jelenti az olaj elkobzását. Az angol tiltakozásnak alapja az, hogy Bernadotte már hetekkel ezelőtt azon a címen kérte Haifa katonai kiürítését, hogy a világnak szüksége van olajra és amíg Haifa katonai célpont lehet az olajtársaságok nem engedik üzembehelyezni az olajvezetéseket. Az izraeli kormány a finomító munkájának megindításával bizonyítani akarta, hogy az izraeli vezetés mellett katonai kiürítés nélkül is lehet a haifai olajfinomítókat munkába állítani.

Dávid Remez, Izrael közlekedési minisztere Csohszovákiában a cseh közlekedésügyi miniszterrel tárgyal, fontos ügyekben, Izrael Prágába akarja kitépíteni Európa irányában a fő közlekedési utvonatát. A tárgyalások megértő baráti szellemben folynak.

Az Izrael el nem ismerő an-

gol kormány is kénytelen tudomásul venni a megváltoztathatatlan valóságot és gazdasági vonalon hajlandóságot mutat szerződésekre megkötésére Izraellel. Ennek első megnyilatkozása az a tárgyalássorozat, amelyet az angol kormány és az izraeli kormány kiküldötti hajózási kérdésekben folytatnak. Anglia nem akar kimaradni az Izrael felé irányuló személyi- és teherszállítási forgalomból.

Múlt heti számunkban jeleztük már, hogy az izraeli kisebbségügyi minisztérium milyen fontos lépéseket tesz az arab kisebbség nemzeti jogainak biztosítására. Ennek hangsúlyozása azért is nagyon fontos, mert Izrael-ellenes imperialista körök többek között azzal is érvelnek, a Zsidó Állam ellen, hogy ott az araboknak rossz dolgaik van, alapvető jogait nem biztosítják. A kisebbségügyi minisztérium most szervezi meg az arab nemzetiség gazdasági és szociális helyzetét kimutató adatfelvételt. Ez az adatfelvétel minden további intézkedés alapjául fog szolgálni. Az Ország minden olyan részében, ahol jelentékenyebb számban található arab lakosság

a minisztérium kirendeléseket állít fel az arabok szociális, gazdasági és kulturális megerősödésének támogatására, valamint a zsidó-arab együttműködés elősegítésére.

A hivatalos közlöny arab szövegezéssel is megjelenik. Ezt a „Falasztin” nevű korábbi arab újság nyomdászai nyomják Jaffában.

A zsidó kormány jelentékeny lépéseket tett az arabok között a szakszervezeti és szövetségi gondolat terjesztésére.

Haifában munkaközvetítő központot állítottak fel a mind nagyobb számban visszatérő arab munkások elhelyezésének elősegítésére. A már említett oktatásiügyi reformok keretében, amelyeknek megvalósításával meg fogják szűntetni az arab analfabétizmust, a kormány gondoskodik megfelelő arab tankönyvek terjesztéséről és kiadásáról. Rövidesen megjelenik az első izraeli arab napilap is.

(GELLÉRT)

FELHÍVÁS!

Felhívjuk a högyészli gettóval elhurcolt mártírok és Högyészli környéke vissza nem tért Musz-osok hozzátartozóit, hogy még a nagy ünnepek előtt felállítandó emlékművel kapcsolatban lépjenek érintkezésbe hitközségünkkel.

HÖGYÉSZI AUT. ORTH IZR. HITKÖZSÉG

HÁROMÉVES kisfiához vidékre koresek szakították nevelőnő, 35-től 50-ig. Nyelveket beszélő előnyben. Érdeklődni V. Váci-ut 14., cukorkaüzletben.

A köztársasági elnök jelenlétében avatták fel az újpesti mártir emlékművet

Újpest városának hirdető oszlopain, kerítésein és a házak falain gyászkeretes hirdetmény figyelmezteti a járókelőket.

„Újpest dolgozó népéhez!”

Folyó hó 26-én, vasárnap délelőtt avatja fel az Izraelita Hitközség (Beniczky-u. 8.) annak a 12.000 mártírnak emlékművét, akiket a fasiszmus városunkból elhurcolt és borzasztó módon meggyilkolt.

A felavatáson részt vesz a köztársasági elnök ur és a kormány küldöttsége. Ezen a napon Újpest lakossága is kegyelettel emlékezik a mártírokra, továbbá mindazokra, akik a barbárság áldozatai és akik mindnyájan életükben tevékenyen részt vettek abban a munkában, amely oly eredményesen biztosította városunk fejlődését. Az árhatlan gyermekek kiemelt vére, a kímálható halál öregek elmulása, munkás életük pusztulása legyen emlékeztető mindenki számára, hogy hová visz az emberiség féltelen tozódása. A szerelet örök parancsa pedig vezessen minket a megértés és béke szellemében az emberiség boldogulásához.

Újpesten, 1948. évi július hó 20-án.

Nemzeti Bizottság és Városi Tanács.

Vasárnap délelőtt lobogó díszl állott Újpest városa. Nemzeti színű zászlókat, a proletáriátus vörös lobogóját és Újpest városának piros-sárga zászlaját lenggette a szél. A zsidó templom felé vezető utat többszáz főnyi tömeg sorfala szegélyezte. Az ünnepségen megjelent Tildy Zoltán köztársasági elnök, Mihályfi Ernő miniszter, Borághy Iván rendőrvézerőrnagy, Pefő Lajos főispán, Házi Árpád alispán, Stöckler Lajos, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke, Domonkos Miksa ügyvezető, dr. Szűcs Géza, az O. Zs. S. B. elnöke, az Országos Rabbiegyesület küldöttsége, a demokratikus pártok képviselői és a hitközségek kiküldöttjei.

Az ünnepség Lincszky Bernát főként megrázó szövegével kezdődött, amelyet a budapesti templomok egyesített kórusa, Révész Sándor karnagy vezényletével kísért. Dr. Murányi Miklós újpesti főrabbi tartotta meg emlékműavató beszédét. Tudnunk kell és meg kell értenünk világosan, — mondotta — hogy a mi tragédiánkért elsősorban azok felelősek, akik az elmúlt évtizedekben az ország lakosságának életét irányították. A vékony uralkodó osztály, mely más emberek verejtékéből élt, az antiszemitizmus mesterséges szításával vakította el a dolgozó milliók szemét, hogy azok ne lássák nyomorúságuk igazi okát. Ha felő volt, hogy a nép haragja elnyomói ellen fordul, akkor a zsidók elleni gyűlölet mérge csepegett a tömeg szívébe; mondván, mindennek zsidó az oka. A mártírok szelleme új utat jelöl ki számunkra. Szakítanunk kell a múltnak átkos örökségével, az évszázados elnyomásból fakadó kisebbségi

érzéssel. A demokrácia félelmentes életét csak akkor építhetjük sikeresen, ha öntudatosan valljuk magunkat zsidóknak és a népi demokrácia híveinek.

Pesti László államtitkár, Dinnyés Lajos miniszterelnök képviselőjében szólalt fel és nyomatékosan hangsúlyozta: a magyar népi demokrácia és kormány gondoskodik arról, hogy ne születhessenek meg többé annak az előfeltétele, hogy a múltban lejátszódott tragikus és barbár események még egyszer megismétlődhessenek.

Döbrentei Károlyné, Újpest polgármesternője drámai erejű beszédében keltette életre azt a kert és az oltár a kődölgöket és kalandorokat, akiknek lelkiismeretlen politikája százszekret teremt a gázkamrákba. Nincs külön keresztény érdek és zsidó érdek, csak kapitalista érdek van, amely ma és a múltban is szembeállította egymással a dolgozókat. Bejelentette, hogy a gróf Apponyi Albert-utcát Mártírok Utjának fogják ezután hívni.

Ferenecik István, a Magyar Dolgozók Pártja nevében szólalt fel. Megrázó vallomást tett arról, hogy a tragikus időkben nem ismerték fel, mit kell cselekedniük, de Újpest dolgozó közönség volt olyanok, akik életüket áldozták azért, hogy zsidókon segíthessenek. Forgács István, Rezik Károly, Bán Tibor, Parázsai György és Borsós Rózi, a proletár helytállás hősei és dicső emlékü mártírjai.

Bakonyi Kálmán, az evangélikus egyház nevében fejezte ki együttérzését az újpesti zsidóság mély gyászával. Kerti László, az emlékműbizottság nevében szólalt fel. Ez az emlékmű és a márványbavész

nevek azért is fontosak, — mondotta többek között — hogy megcáfolják a fasiszta propagandának azt az állítását, mint ha a deportációból több zsidó tért volna vissza, mint amennyi elvittek. Azt akarjuk, hogy az ember, aki e borzalmak látán lelkiismeretvizsgálatot tart, s tudja, hogy a múltban emberitársai ellen vétkezett, az legalább azzal tegye jóvá bűnét, hogy büntudatra ébred és minden erejével a jövőben azon lesz, hogy tevőlegesen részt vesz az antiszemitizmus elleni küzdelemben. Erőteljesen mutatott rá ezután a fasiszta propaganda hazugságaira.

Schwarz Jeno hitközségi elnök az újpesti hitközség nevében átvette az emlékművet, majd Stern József újpesti főkántor elnökkel az El molé rachamimot, utána a gyászoló közönség elmondotta a Kaddis imát, majd a Hatikva elénekzése után a köztársasági elnök megtekintette az emlékművet, amely Blasberger János mérnökhallgató és Körösi Marianne iparművész művészi alkotása. Az emlékmű leleplezés kegyeletos ünnepsége a koszorúk elhelyezésével ért véget.

A Szekszárdi Izraelita Hitközség

Felhívja mindazon hitestvéreket, akik a szeptember hó 26-án leleplezésre kerülő mártírhaltalt halt deportált és munkaszolgálatos testvéreinek emlékműven hozzátartozójuknak nevét megörökíteni óhajtják, azoknak nevét és személynéi adatait legkésőbb augusztus hó 10-ig közülniük.

SEKESZÁRDI IZR. HITKÖZSÉG

Felhívás!

A Hevesi Izr. Hitközség

a Hevesről és a járáshól Auschwitzba elhurcolt és ott elpusztított mártírok emlékére az újépítendő hevesi templomban emlékművet állít.

Felhív mindenkit, akinek hozzátartozóját Hevesről, vagy a hevesi járáshól hurcolták el, hogy az elpusztított testvéreik adatait a legelőbbre közülni.

VERPELETI HITKÖZSÉG

mártirjainak emlékművét

augusztus 1-én, vasárnap d. n. 2 órakor avatjuk fel, melyre a hozzátartozókat, tanítványokat és ismerőseket szeretettel meghívjuk. Vezetőség

Kiskányom mellé

középkorú gyermekes nő keresek vidéki nagyvárosba, semmi más dolga nincs, csak a gyermekével foglalkozni. Mosni nem kell. „Nagybete” jelölésre a kiadóba

Héber melódiák

Irta: GYÖRGY ENDRE

2.

NEM TUDOM, dicsőedjünk-e ezzel, vagy pedig szomorkodjunk rajta, de tény, hogy a magyar zsidó kántor értékes „export-cikk”. A külföld kapva-kap rajtuk, ha pedig eljutnak a messze tájakra, világsikeri aratnak. Ha nem volnának olyan jók, nem volna megannyi östehetség, ha nem énekelnének olyannyira szívbe és vallásos meggyőződéssel, ami a hitellenek és közömbösek gondosan lakargatott érzésvilágát is megmozgalja, akkor nem versengene értük Anglia és Amerika. Én örvendek sikerüknek, gratulálok hozzá, sőt meg is értem a fiatal talentumoknak karrierre való törekvését, de azért a szívem kicsit sajog, mert szívesebben láttnám őket péntek este vagy szombat délelőtt a mi templomaink imádkozóibanál. Lehet, hogy ez nem jelentene számukra akkora hírnevet és olyan arányú érvényesülési lehetőséget, mint ha Londonban vagy New-Yorkban szólalnak meg a világ minden zsidójának közös nyelvén, de a vérszóból épen kikérült hitközségeink megmaradt híveinek halálja, szeretete, könnyes tekintete és megforrósodott szíve sem megvetendő fizetség a szerény anyagiak mellé. Közülünk valók, belőlünk szakadtak ki ezek a külföldre csábult magyar kántorok, akiknek itt a helyük közöttünk, hogy papjainkkal együtt segítsék ujjaépíteni a beomlott, romos zsidó helkeket. A nagy nyugati városokban felbukkanl templomi énekesek legtöbbször orosz-lengyel, vagy mint fentebb mondtam, magyar, de legalábbis olyan, aki a régi nagy, de azóta, sajnos, kiürült zsidó reservoirekból kerültek hozzánk, itt hosszabb-rövidebb ideig vendégszerepeltek, kifejlődtek és amikor eléggé magabiztosak lettek, odébb álltak. De, ha már el is mentek közülünk, a meghitt kis templomokat és a félhomályban derengő gyertya, meg székfűszegillatu imaházakat fel is cserélték a szikrázó fényű, hatalmas zsinagógákkal, amelyeket a tengerentúl úgy hirdetnek, mint nálunk a színházi vagy mozieleadásokat, örvendünk sikerüknek, kísérjük figyelemmel előrehaladásukat, érvényesülésüket és kövessük lépteiket a felfelé vezető úton...

*

A LEMEZZGYŰJTEMÉNY legújabb darabjai azok, amelyek

ugyanesak pesti kántor dicsőségét zengik. **Herskovits Béla** tenorját, énektudását és meleg szívhangjait örökíti meg az a tiz felvétel, amelyet albumba foglalva és meglehetősen nagy csinnadrattával terjesztenek most Amerikában. A lemezalbumnak csaknem az első példánya jutott el Budapestre, **Hönig Jendőhöz**; nemcsak azért, mert barátság fűzi a Csáky-utcai templom volt főkántorához, hanem azért is, mert ezt az ismételt magyar különlegességet az ő nemzetközi gyűjteménye nem nélkülözheti. **Herskovits** az V. kerület templomából indult el és meg sem állt Newyorkig, hogy onnan Bostonba kerüljön főkántorként. Hír szerint éppen most készül ismét vissza az USA fővárosába. Közben hangversenykörutja során egész Amerikát és a környék karrier szűcs országát járta be, megérkezett azok közé, akiknek neve magasan ragyog. „A Bostonban működő kitűnő főkántor, a világhírű **Bachman**, **Kwarlin** és **Lazarus** fiatal, de fenomenális utódját, a newyorki rádió is hallani lehet”, — hirdetik az egyik nagy napilapban. Ha a teliszájú, harsogó és bóbisztikus amerikai reklám néhány százaléka, mint a valóság jávára szolgáló „engedmény” le is számítjuk, kétségtelen, hogy a „Cantor of the Getto”-nak, (a getto énekesének) sikere van. A lemezalbumhoz fűzött „irodalom” hosszabb tanulmányt közöl **Herskovits Béla** működéséről. Ennek alapján azután a héber, a jiddis, az angol és a magyar nyelvű lapokban tárcák, regényes históriák és érzelmes történetek egész sora jelent meg róla. Az egyik cikknek a címe: „A csodakántor művészele.” A másik lírai elmélkedés szerint a „getto kántora” elnevezést azért kapta, mert „amikor Budapesten gettóbba zárták a zsidóságot, mindennap elment szerencsétlen hittestvérei közé segítséget vinni és énekelni vigasztalni őket.” Mivel „az egész országban hallani kívánjuk”, a bronxi magyar zsidó hitközség is meghívta Boston főkántorát vendégszereplésre. „A rendkívüli alkalomra a hitközség kétdolláros belépőjegyet ad ki; amelyeket előre kell megváltani, miután szombaton jegyek nem kaphatók.” Nemrégiben „kántorversenyen” (ilyeneket is csak Amerikában rendeznek) vett

részt **Matapan**-ban (Massachusetts államban). A nemes versengést a Beth Hillel-templomban rendezték meg, **prof. Einstein** Artur vezényletével. **Herskovits Béla**, aki a Maariv-imáit és az Olenut énekelte, olyan kántornagyságokkal együtt lépett fel, mint **David Chasman**, **Joshua Goldberg**, **Gershon Shekkan**, **Godalia Burgad**, **Gabriel Hochberg**, **Sol. Fuchs**, **Henry Hearth**, és **Mordechai Potasnik**. Jelenlős „zeneci esemény” volt, — mint írják — a newyorki alsóvárosi templomban ötven tagú kórusral adott hangversenye, amelynek jövedelmét az európai zsidóság megsegítésére szánla. Lemezalbumában „legnagyobb zsidó egyházi énekei és imái” találjuk orgona, zenekar, vagy nagykórus kísérete mellett. Valóban pompásan zeng és megal ez a „csodálatos tenor, fenomenális hanganyag és énekművészet”, azokról a lemezekről, amelyek most sorra megszólalnak. Erdélyesség és fojtott érzelmesség, dörög kitörés és lágy finomság, hősi kiállás és szívbeli ellágyulás váltakozik bennük. Sorra lejegyeztem a hangfelvételek címeit, azzal az írástechnikával, ahogy azokon olvashatók: **Ani Maamin**, **Ki Lekach Tov**, **Mincha**, **Hu Eloheinu**, **Kidus Ato**, **Zmirus** (amelyenket én is szeretek dudolgatni), **Jad Anu**, **Borich Shomé**, **Kol Nidre**. Nem is tudom, melyiket dicsérem jobban...

*

KIK A NAGYOK KÖZÜL a legnagyobbak? Ezt a kérdést szerelném eldönteni azon a házi hangversenyen, amelyet a lemezek mecénása adakozó kedvében rendezett a számomra. Nehéz kérdés. Olyasféle érzésem van, mint a gyermeknek, aki „beszabadult” egy cukrászdába, vagy édességekkel, befőttel, jóféle izékkel dúsan megrakott spájzba. Jaj, hova nyuljak előbb, melyiket kóstoljam és mivel tömjem tele lakunk bendőmet, amikor ez is éppolyan jó, mint a másik, amikor a csokoládé éppolya szeretem, mint a krémeslepeny. A nemzetközi nagyságok hangfelvételei egyformán dobostorták, vagy rigójanesik. Szinre, izre, hangra és egyéni zamafra valóban fenomenálisak. Próbáljuk sorra venni őket. (Igaz, hogy akkor a megemlékezéshez kevés volna az *Uj Élet*.) Itt van mindjárt **P. Pinchik**-nek, ennek az orosz-lengyel kántor-hírességnek két

legnevezetesebb hangfelvétele: **Ribajna sel Ajjom**... Két részleiben, a lemez mindkét oldaláról halljuk Isten dicsőítését, olyan hangnemben és modorban, ami páratlan. Ezt a mélyen alázatos imát mindenki ismeri ugyan, de ahogyan **Pinchik** borul le az énekében a Világalkotó nagysága előtt, az megráz, magával ragad és olyan áhitatba ringat, hogy eltűnt körülöttem a szoba és a butorok konturja, egyszerűen templomban, sőt az Úr közvetlen közelében voltam. Nem tudom, más hogy van vele, mi hatja meg és mennyire; mitől telítődik meg a lelke és a szeme könnyel? Engem a zsidó templomi énekek, a liturgia szobalmai fognak meg olyannyira, hogy az eget ostromló dallamok és zengetek halása alatt olyan kicsinynek, olyan kevéssé és töpörödöttnék érzem magam, mint a porszem. A zsidó dal végtelen messzeségben és magasságban jár, a mennybolt két üvegharangján csilingel, én pedig ott lent, a földön beleszedülök abba, hogy megpróbálom követni a hang szférákba vezető útját. Törpévé változom és a szemem káprázik, amint felfelé bámulok, oda, ahol Isten létezését sejtem. Ugyanennek a kántornak van még egy különleges lemeze, amely teljesen eredeti feldolgozásban a kedves, meghitt és megleghangu chanukai dal eddig fel nem fedezett játékos szépségeit tárja előnk. Gyermekkori emlékeim kísértettek és úgy éreztem, hogy ez a litván értelmezés igen közel áll hozzám.

*

RÖGTÖN PINCHIK UTÁN következnek rangban, értékben és előadásának tökéletességében: **Berele Chagel**, akinek **Vehi rachim-ja** és **Usánni mikol** amja egyike lesz legemlékezetesebb élményeimnek. **Jaszele Rosenblatt**, akit múltán neveztek a kántorok királyának, Newyorkban élt, dalolt, hódított és Palesztinában halt meg. Hatalmas munkásságát, nagy tudását és messzire sugárzó érdeklődését bizonyítja, hogy répertóiréja nem kevesebb, mint százhusz lemezből áll. És ez mind megvan itt előttem, csak bele kell turni a lemezyűjteménybe és bármelyik dalát kiragadni, hogy a legmagasabbrendű művelésben legyen részünk: **Tikanto sábosz**, **Av horachamim**, **El molé rachamim**, **Jalé**, **Ovinu malkénu**, **Kevákorász**, **Ató jocarío**... és hát az örök **Kol Nidre**... Szébb, zengesebb, mint ahogy eddig hallottunk. Pedig a nagybőji előeste beköszöntőjének megrázó alapfátását fokozni már alig

lehet. És ki ne emlékeznék B. Kwartin-ra a dobányutcai templom főkantórára, akit ugyancsak elragadtólunk a világhírű. Kwartin Newyorkba került és miután ott a legnagyobb mesterek sorába jutott, annyi fáradságos munka és a fiataloknak való példaadás után megpihenni, a „naplementét” élvezni Palesztinába ment. Most körülbelül hetven esztendő és Telavivban él. Róla mondták azt, hogy „a szívével énekel és az agyával keresi a pénzt”, mert a lírai szívhangok mellett arra is ügyelt, hogy gazdaságosan éljen és ne fecsérelje el művészetének aranyát. Ő, — mint mesélik — a sokat dolgozó templomi énekes típusa, akinek a pesti lemezárban is ötvenhét gramofonfelvétele van. Kedvem volna valamennyit felsorolni és méltatni, de hát hová férne az? Meg kell elégednem azzal, hogy kiragadok néhányat, a legjellegzetesebbeket: Adesem, adesem; Schma kajléni; Lechu nőránnánu; Nááricha; Al chét; Echod hü elajhenü; Jochaleli; Má tajvü; Ovinu malkénü; Osánni és az, amibe Kwartin a szívét is, hangját is beleadta: Uneszáne tajkof... Ha ezt nálánál sokkal kisebbek, olyan művészek, akik nem tudnak úgy játszani a hangfűtésigétek hurjain, adják elő, akkor is sirni, könnyezni kell... Hát még, ha Kwartin nevét ismételi a forgó lemez!...

(Folytatom.)

Az Országos Bikur Cholim Egyesület orthodox leányárvaháza (Rákosszentmihály) részére női alkalmazottakat keres (háztartási, gondozónői stb.)

Számpozsony (orth.) vallásos nők jelentkezését fogadjuk szívesen központjában Budapest, Desseffy-utca 23. Pedagógiai képzéssel és leírásukat bírók előnyben.

ISMÉTELTESEN felhívjuk az érdekelteket, hogy

a mátészalkai grettóbeli elhurcoltak emlékműve rövidesen elkészül.

Akik hozzátartozóik nevét megörökíteni óhajtják, azonnal, de legkésőbb augusztus hó 15-ig közöljék azokat a Mátészalkai Aut. Orth. Izr. Hitközség emlékmű bizottságával.

Teljes Talmud

L. Goldschmid fordítású, héber és német nyelvű. Vadonutai, hatalmas foliások, igen olcsón eladó. Ipoly-utca 16. II. 6. délután 4-6 közt. — Tel.: 201-740.

TRAFIK részére kis üzlethelyiséget vagy üzlethelyisést azonnalra keresek. „Forgalmas helyen” jelölésre a kiadóba.

Az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről a Pesti Izr. Hitközség utján

Jelenkezés VII, Sip-utca 12, I. 10. délelőtt 9-12.

- 2103 Özv. Róth Ignácét és négy gyermekét, ezelőtt Bokréta-utca, keresi Adam Furmann, Bavaria.
- 2104 Özv. Morgenstern Zsigmondné ékszerkereskedő özvegyét, ezelőtt Rákóczi-ut 87. keresi Bruno Epstein, Wien.
- 2105 Sándor Imre a „Toharip” Rt. haléxport iparágatól keresi Chaim User Lubochinsky, Kraiburg.
- 2106 Steckler Györgyöt, sz. 1902 keresi Steckler Sándorné, Wien.
- 2107 Hacker Alfréd gyároszt Wiemből, a Rókk Szilárd-utcai rabbi szemináriumból internálták, keresi Franz Roth, Wien.
- 2108 Berdach Edéné sz. Háas Lenkét keresi Grünwald Éva, Bácskatorpola.
- 2109 Alter Ábrahámot, szül. 1907 Lodz, keresi Alter Mózes, Eggenfelden.
- 2110 Reich Rosit, Löw Dezsőné Brutné Juliskát és leányát Rozit keresi Rosa Gultenpau Hammer, Wien.
- 2111 Drexler Mihályné szül. Hacker Mancit, fuvarozási váll., ezelőtt Külső Keresési-uton lakott, keresik Californiából.
- 2112 Langer Manla Bardejov CSR., keresi Esther Langer, Berlin.
- 2113 Rubin Lászlót szül. 1903, keresi Éva Charlotte, Jacobsolin.
- 2114 Szigall Géza mérnököt, aki családjával rövid idő előtt Karagandából visszajött, keresi Maria Siebert, Wien.
- 2115 Hönig Andor mérnök, volt muszort keresi Fuchs Dezső, Berehovo.
- 2078 Varga Pál okl. mérnököt, Hacker vállalkozót keresi Korlát György, Jerusalem.
- 2079 Rosenberg Józsefet és Klárát, ezelőtt Árpád-u. 6., keresi az Izraelita Hitközség Bolognából.
- 2083 Weinbergerné sz. Rubinstein Zsófit és leányát Hildát, ezelőtt Kristóftér 7., keresi Ernst Rubinstein, Haifa.
- 2084 Weiss László oserépfedő mestert Zuglóból, keresi özv. Kovács Sándorné, Novi-Sad.
- 2087 Dr. Horovitz Ernő, orvos, keresi H. Nissen, Magdeburg.
- 2092 Hassid Sebastian, ezelőtt Ráday-u. 54., keresi R. L. Hermanoff, Telaviv.
- 2101 Kain Farkasné sz. Rosenwasser Erzsébet, Rum-bach S.-u. 10. és Goldstein Benő, szül. 1928 Jeruzsálem keresi dr. Max Siemonauer, Frankfurt.
- 885 Weinberger Magdát Ma-

- rosvásárhelyről, keresi Hegyi Zoltán, Heidenau.
- 2129 Weinberger Mózes, ezelőtt Dresden, keresi Hilda Zukunft, Németország.
- 2130 Haas Sándorné, Marika, Bogner József és neje, ezelőtt Ulm-ut, keresi Mayer Mária, Regensburg.
- 2131 Rosenbergné Hauptmann Sárát, Skole, Lengyelországból keresi Hauptmann József, Walbrzyel.
- 2132 Kurtz Román, szül. Olszanica (Krakkó mellett), Lengyelország, 27-28 éves, fogtechnikus keresi Carola Rabinovits, Haifa.
- 2121 Glück Antal, szül. Halmán j., 36 éves asztalos keresi nővére, Mrs. Illean Tucke, Montreal.
- 1583 Vidor Ábrahám és családját Kispesről keresi Arnold Károlyné, Novisad.
- 2136 Özv. Friedmann Dávidné, ezelőtt Baross-u. 90. és Erzsébet-ut. keresi Johan Kovac, Zagreb.
- 2137 Katz Ferenc, szül. Kökényes, 50-55 éves, ezelőtt Akácsa-u., Grünfeld Mór és neje, szül. Ickovits Lenke, ezelőtt Wesseleny-utca 19., keresi Ickovits Herzl, New-York.
- 2142 Marmorsteiné szül. Schulzinger Sárát, ezelőtt Klotild-u. 10., keresik rokonai külföldről, a regensburgi hitközség utján.
- 2147 Helm Regle, szül. Kohn első férje Krausz László, borkereskedő, keresi az Izraelita Hitközség Wien utján, Wachtelné.
- 2148 Özv. Flasehner Lajosné, szül. Weber Szerén, utolsó címe Kádár-utca és Kresz Géza-u., varrónő, keresi Korber Kora Nándor, Wien

KERESEK

űveges segédet

azonnali belépésre, Grünstein Jenő cég, Szentes.

KELLEMESEN nyaralhat

Görömböly-Tapolcán az „ÉDEN” orth. kóser PENSIÓBAN.

Altmann vezetés. Miskolc-ut 9/b. Tel. 11. Modernizált berendezett folyóvízes szobák, olcsó árak!

Uj és használt

BŐRÖNDÖK

uti kofferék.

Vétel, csere, eladás.

Népszínház-u. 20
KANDEL T.: 139-304 20

TELJES ellátásra 1-2 diákol vállalkoz. dr. Grözingerné, VII., Dózsa György-ut 70. I. 4.

Templom és emlékműavatás Ujkécskén

Impozáns ünnepség keretében avatta fel az ukécskei izr. hitközség július 11-én ujjáépített templomát és a templom belső falában elhurcolt martírjai emlékére elhelyezett emléktábláját, melyen 140 nevet örökített meg. A tökéletes művészettel restaurált templomot zsúfolásig megtöltötték a hívők. A XXII. községkerületet Benedek László nagykövetségi hitk. elnök, a ceglédi hitközséget dr. Jász Jenő hitk. elnök képviselték. Az ünnepségen megjelent délpétevármegyei rendőrfőkapitányságának vezetője, Farkas Lajos rendőrezredes, Falus György rendőrszázados, dr. Csillag Sándor rendőrnagy, a járási kapitányság vezetője, dr. Kiss Tivadar járási főjegyző, Kecskés József községi vezető jegyző, Uj- és Ókékcske nemzeti bizottságai, pártjai és összes képviselői.

Az ünnepség délelőtt 10 órakor kezdődött. Az ideiglenes templomból a hitközség két legidősebb tagja, Hajdu Vilmos és Spitzer Ferenc a hívők sorfala között vitték be a Törököt az új templomba, ahol dr. Schindler József kecskeméti és dr. Singer Ödön szolnoki főbb hitközségi vezetők, Karvaly László pesti kántor háromszoros „Baruch-Haba”-val köszöntötte az érkező Törököt, melyeket a frigysekre nyitva helyeztek el. Karvaly László Ma Tauvoja után dr. Singer Ödön főbbi templomavató beszédében kérte a kevésszámú megmaradt híveket, hogy látogassák ujjáépített szép templomukat. Karvaly László Sívizi éneke után, dr. Schindler József főbbi példázatokban gazdag beszédet tartott. Ezután a hitközség tagjai együttesen elmondották a Kaddis imát, majd Karvaly László az Élőlé rachamimot énekelt.

Ezután az emléktábla felavatása következett, amely előtt a rendőrség egy osztag állt díszőrséget. Benedek László és dr. Jász Jenő hitközségi elnökök avatták fel az emléktáblát, majd Schwarcz Armin mondott rövid beszédet. Weiner Fülöp és Sárközi Dezső hitközségi gondnokok vették át az emléktáblát. A Kaddis ima után Hangyási József, a Nemzeti Bizottság elnöke, Ujkécske község, Bekő László az ókékcskei községapárt kosoruját helyezte el az emléktábla előtt. Az ünnepség után társaságot volt, amelyen dr. Schindler József, dr. Singer Ödön, Benedek László, dr. Jász Jenő, dr. Kiss Tivadar, Kecskés József és Szabad György szóltak fel. Deutsch Istvánné, Hajdu Magda rendezett gyűlést az ebéd részvevői között a Leányárvaház részére.

(Sz. L.)

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

Amikor Churchill helyeselte a németországi zsidótörvényeket

A moszkvai *Temps Nouveau* közli A Léonidow cikkét, amely — Förster danzigi náci körzetvezető perének tükrében — érdekes leleplezéseket tartalmaz Churchill „világszemléletéről.” Churchill, aki később a „München-ellenes” politika irányítójaként szerepelt, ebben az időben arról beszélgetett Försterrel, hogy: miképp lehet bé-

két teremteni Anglia és Németország között?

Churchill rendkívül konciliáns volt és még attól sem riadt vissza, hogy ne jelentse ki: megérti a németországi zsidótörvényeket. Sőt hozzátette, hogy a németországi zsidóüldözések nem szolgálhatnak okul a két ország viszonyának romlására

Uj zsinagógát avattak fel Trencsénben

Most avatták fel Trencsénben — a hatóságok képviselőinek jelenlétében — az új zsinagógát. A fasiszták annakidején felgyújtották a régit. Az új zsinagóga falán emléktábla hirdeti a Tiso-korszak zsidó martírjainak szenvedéseit és pusztulását.

A külföldi zsidó lapok egyébként kivétel nélkül arról számoltak be, hogy a néhány hónappal ezelőtt lezajlott baloldali fordulat óta Csehszlovákiában erősen visszafejlődött minden antiszemita törekvés, hiszen ma már mindenki látja, hogy a

faji és vallási gyűlöletet likvidáló népi demokrácia rendszere stabilizálódott.

Mind Csehországban, mind Szlovákiában baloldali irányban alakul át a zsidó közösség belső élete is. A zsidóság országos akcióbizottsága új elnököket állított a prágai hitközség élére. Az új elnök: Ernest Pollák, aki tagja volt a londoni Csehszlovák Nemzeti Bizottságnak. Amikor a felszabadulás után hazatért, a Kommunista Párt tagja lett és élénk tevékenységet fejtett ki a pártban.

Délafrikában nem lesznek zsidóellenes intézkedések

Mikor a szélsőnationalista dr. Malan relatív többséget szerzett a délafrikai választásokon, sokféle az az aggodalom támadt, hogy zsidóellenes rendszabályokra kerülhet sor, mivel a győztes reakciós párt vezére régi antiszemita és pártjában is az antiszemita vezetők egész sora található. Egyelőre — Délafrikából érkező hírek szerint — az aggodalmak nem bizonyultak jogosnak és semmiféle

zsidóellenes rendszabályról szó sincs.

Dr. Malan a nála megjelent zsidó küldöttségnek kijelentette, hogy nincs szándéka zsidóellenes intézkedéseket hozni. Szeretné azonban, ha a délafrikai zsidókérdést békésen megoldanák.

Ez a „megoldás” azt jelenti, hogy az új délafrikai rendszer szívesen látná, ha minél több zsidó Palesztinába menne.

Prágában van Európa legnagyobb zsidó muzeuma

A zürichi *Israelitisches Wochenblatt* írja, hogy Prágában található — a régi zsidó temető szomszédságában — Európa legnagyobb zsidó muzeuma.

A prágai zsidó múzeum már évtizedekkel ezelőtt is híres volt, de a régi múzeum össze sem hasonlítható a maival, amely a tragikus időkben keletkezett.

A náci — amikor megszűntek a cseh és morvaországi hitközségek — a kegytárgyak és egyházi iratok javarészt Prágába vitték, ahol 200.000 zsidó muzeumi darab gyűlt össze. Ezekből 3000 különösen

értékes tárgyat és fontos iratot kiválasztottak, hogy belőlük Prágában — természetesen antiszemita céllal — kiállítást rendezzenek.

Míg a többi tárgy, amely főleg Németországba került, vagy elpusztult, vagy szétszóródott, ez a 3000 muzeális darab megmaradt. Prága náci főnöke Jakobovics rabbit rendelte annakidején a múzeumból szolgáltatásra, hogy felvilágosításokat adjon a kiállított tárgyakról. Amikor azután Jakobovics rabbit 1945-ben Theresienstadtba hurcolták, ahol elpusztult, a vegyes házasságban élő dr.

Szójka lett a múzeum őre és az ő segítségével a zsidó kegytárgyak és iratok együttmaradtak. A legnagyobb európai zsidó múzeumnak állandóan sok látogatója van és a Prágában meg-

forduló külföldiek nem mulasztják el az alkalmat, hogy megismerkedjenek a tragikus idők „eredményeként” keletkezett szomoruemlékü múzeumot.

Kanada zsidó szücsöket keres

Az *Israelitisches Wochenblatt* közli, hogy Kanada, amely nemrég többszáz zsidó szabót fogadott be, most újabb iparosokat keres.

Ezzel a szücsökre van szükség. Kanada sürgősen beutazási engedélyt ad 500 szücsnek és — mint a hivatalos kommuniké hangoztatja — a szücsök között nem tesz különbséget sem faji, sem felekezeti szempontból. Az ugynevezett „válogatóbizottság” már Párisban van.

Kanadának bizony hangoztatnia kell, hogy nem tesz különbséget faji és felekezeti téren, mert egyre több és több olyan híradást olvashatunk a külföldi lapokban, amelyek a kanadai antiszemitizmus nagyfokú terjedéséről számolnak be. E hírek közé tartozik az a jelentés, hogy Kanada fővárosában a törvényhatósági bizottság elhatározta: nem ad engedélyt újabb zsidó templom építésére.

Ontarióban még mindig érvényben van az a városi szabályrendelet, amely megtiltja, hogy zsidók, néger, vagy más „színes emberek” a város bizonyos negyedeiben ingatlanot szerezhessenek. Eddig senkinek sem sikerült ezt a szabályrendeletet eltörölni, vagy érvénytelennek bélyegeztetni.

Most a Kanadai Zsidó Kongresszus egyik vezetője, Bernhard Wolf, aki Ontario egyik negyedében házat vásárolt és nem kapta meg ehhez a hatósági jóváhagyást, a közigazgatási bírósághoz fordult és ki akarja mutatni, hogy Ontario régi szabályrendelete az alkotmányba ütközik.

Az egész kanadai zsidóság nagy érdeklődéssel tekint Bernhard Wolf perének kimenetelére, mert ennek sikeres eredményétől a kanadai zsidóság jogküzdemeinek új korszakát várja.

Javul a lengyel zsidóság egészségi állapota

A lengyel zsidóság — a kiállott szenvedések következtében — rendkívül rossz egészségügyi képet mutatott. Főleg a tuberkulózis pusztított az utolsó években sorokban. Mind a külföldi, mind a lengyelországi zsidó egészségügyi szervezetek erőteljes küzdelmet indítottak a zsidó népbetegségek ellen.

A lengyelországi JOINT vezetői most közzétették legújabb jelentésüket, amelyből kiderül, hogy az utolsó hónapokban — a hatalmas erőfeszítések sikere-

ként — jelentős eredmények mutatkoznak a lengyel zsidóság egészségügyi helyzetében. Ma már a zsidó népbetegségek nagyfokú visszafejlődéséről adhatnak számot.

Lengyelország legkülönbözőbb vidékein zsidó tuberkulózis-ellenes kórházakat és szanatóriumokat állítottak fel. A 150 ágyas waltbrzychi kórház egész Lengyelország egyik „mintakórházának” tekinthető.

A közeljövőben Varó környékén újabb, 200 ágyas tuberkulózisellenes kórház készül el.

Heine új szobrot kap Düsseldorfban

Düsseldorfban a náci tudvalevősen lerombolták a Heine-szobrot.

A düsseldorfi városi tanács most elhatározta, hogy új szobrot állíttat Heine-nek és azt a teret, amelyen a szobrot felállítják, róla nevezik el.

Már kiírták a Heine-szobor pályázati felhívást és — hír

szerint — a mai Németország legkiválóbb szobrászai már készülnek a Heine-szobor tervére.

Balatonszárszón orth. kóser Winkler panzió, bőséges ellátás, leszállított árák

Julius 22-én orosz fogságból Debrecenbe érkezett musz. hadifoglyok névsora:

Goldstein Andor, Bp., Alsó-erdősor 3., 108/301,
Halász Pál, Budapest, József-krt. 2.,
Kärner György, Bp., Szondy-u. 21., 107-301,
Földes Károly, Bp., Wahrman-u. 9., 107-301,
Eben László, Bp., Rumbach-u. 7., 105-15,
Smilovits Ferenc, Bp., Vadász-u. 17.,
Heller László, Bp., Bajcsy-Zs.-ut 10., 107-301,
Gonda György, Bp., Vöröshadsereg-utja 52., 107-301,
Halász Zoltán, Bp., Alsóerdősor 3.,
Köri László, Bp., Rottenbiller-u. 24., 101-10,
Szabó Imre, Bp., Eötvös-u. 19., 701-8,
Gárdos László, Bp., Rippl Rónai-u. 28., 101-503,
Breuer Endre, Bp., Király-u. 31., 101-87,
Lichtenberg Pál, Bp., Labanc-ut 23.,
Klein Ignác, Bp., Róna-ut 112., 2-1,
Zwilling Sándor, Bp., Haller-u. 12., 4-2,
Schiffblatt Ferenc, Bp., Üllői-ut 112., 4-2,
Gelger Endre, Bp., Ipoly-u. 5/c., 118 VÉP,
Jónás Károly, Bp., Garay-u. 32., 101-10,
Garai Tibor, Bp., Vörösmarty-u. 54., 201-8,
Weller Géza, Bp., István-ut 7., 101-17,
Adler Zoltán, Bp., Benczur-u. 29., 101-503,
Rosta Lajos, Bp., Akácfa-u. 58., 101-34,
Somogyi György, Bp., Pannónia-u. 33., 109-15,
Czekler József, Bp., Elemér-u. 23., 1-3,
Glück László, Bp., Üllői-ut 21., 109-26,
Kovács László, Bp., Amerikai-ut 72., 101-67,
Niedermann Márton, Bp., Népszínház-u. 42., 109-15,
Wald Árpád, Bp., Bajcsy-Zs.-ut 8., 109-15,
Lukács Tibor, Bp., Szalay-u. 2., 109-15,
Oberländer Gyula, Bp., Ráday-u. 56., 109-16,
Benedek Andor, Bp., Nürnberg-u. 33., 9-3,
Katzburg István, Bp., Dembinszky-u. 30., 701-13,
Dr. Forgács Mihály, Bp., Szt. Imre hg.-u. 38., 101-307,
Well István, Bp., Akácfa-u. 45., 109-17,
Kohn Lajos, Bp., Bajza-u. 47., 107-301,
Gyémánt György, Bp., Teréz-krt. 101-1,
Odri Károly, Bp., Csongery-u. 23., 101-202,
Grünbaum Miklós, Bp., Pannónia-u. 14., 107-311,
Aszódi Győző, Bp., Mária Terézia-tér 2., 101-46,
Weinberger Ernő, Bp., Zichy Jenő-u. 15., 4-2,
Weinberger József, Bp., Kis

József-u. 64., 9-3,
Schwarcz Béla, Bp., Dob-u. 31., 107-301,
Schwarcz Pál Tibor, Bp., Rózsa-u. 35., 107-302,
Huber István, Bp., Csángó-u. 3., 107-301,
Brust László, Bp., Garay-u. 22., 108-26,
Friedman Dezső, Bp., Damjanich-u. 26.,
Weisz László, Bp., Báthory-u. 6., 106-10,
Spiegel Tibor, Bp., Illés-u. 7., 105-15,
Weisz Bernát, Ujpest, Virág-u. 15., 105-1,
Bauer Béla, Ujpest, Lőrinc-u. 4., 101-204,
Herskovits Lajos, Ujpest, Váci-ut 44., 101-96,
Springer Izidor, Kispeszt, Ady Endre-u. 110., 101 helyreáll. szd.,
Márk Jenő, Cinkota, 110-67,
Reichman Gyula, Földes, 106-11,
Gross Géza, Zánka (Zala m.) 3-1,
Ötvös László, Bántida, 222-2,
Lukács István, Törökszentmiklós, 9-3,
Berger Lajos, Szeged, Vasas Szt. Péter-u. 23., 5-2,
Wisnovitz Ferenc, Balatonboglár, 105-15,
Singer Miklós, Kocsár (Pest m.), 106-4,
Mantner Pál, Tab, 104-8,
Klein Lipót, Szolnok, Kolozsvári-ut. 45., 108-11,
Deutsch Sándor, Kunszentmárton, 105-5,
Trepper Tibor, Gyöngyös, 107-302,
Áron Béla, Ónod, 241-7,
Szabados József, Miskolc, Petőfi-u. 43., 107-43,
Fischer Pál, Miskolc, Kazinczy-u. 16., 7-2,
Goldschmied Imre, Győr, Kálvária-u. 21., 104 VÉP,
Frank Manó, Rákoshegy, 101-52,
Goldschmied Béla, Kapuvár, 103-306,
Silberstein Simon, Vác, Szt. János-u. 9., 2-2,
Krieger Ernő, Vác, Széchenyi-u. 10., 7,
Weinstock János, Szarvas, 118 VÉP,
Simon Lipót, Nagyzekeres (Szatmár m.), 108-27,
Révész Vilmos, Bp., Wesselényi-u. 60., 108-62,
Reinitz László, Bp., Sziget-u. 23., 9-4,
Csuthó Béla, Miskolc, Rákóczi-u. 1., 109-18,
Weintraub Jenő, Debrecen, Piac-u. 40., 106-11,
Krausz Béla, Debrecen, Honvéd-u. 23., 101-35,
Reichenberg Tibor, Bp., Kőbánya, Cegléd-ut 5.,
Krausz Pál, Miskolc, Széchenyi-u. 35,
Adler Vilmos, Kisdobosza (Somogy m.),
Fényes József, Nagyhajás,
Friedmann György, Budapest,
Fischl Hermann, Paks.

Oroszországból megérkezett és a Degobnál jelentkezett munkaszolgálatosok névjegyzéke

Julius 22-én jelentkeztek

Név:	Szület. év:	Számad:	Láger:	Pontos cím:
Dr. Radnai István	1911	108/53	Kirov	Katona J.-u. 33/b.
Steindler Béla	1913	101/51	Charkov	Zichy Jenő-u. 30.

Julius 23-án jelentkeztek

Név:	Szület. év:	Számad:	Láger:	Pontos cím:
Adler Zoltán	1914	101/503	Archan-gelsk	Benczur-u. 29.
Berger Lajos	1922	5/2	"	"
Brust László	1912	108/26	"	Garai-u. 22.
Eben László	1908	105/15	"	Rumbach-u. 7.
Dr. Forgács Mihály	1905	101/307	"	Szt. Imre hg.-ut 38.
Földes Károly	1923	107/301	"	Wahrman-u. 9.
Friedmann Dezső	1912	"	"	Damjanich-u. 26/a.
Garai Tibor	1912	201/8	"	Vörösmarty-u. 54.
Gárdos László	1914	101/503	"	Rippl-Rónay-u. 28.
Glück László	1910	109/26	"	Üllői-ut 21.
Goldschmied Béla	1900	109/305	"	Wesselényi-u. 9.
Goldschmied Imre	1902	104	"	Győr.
Goldstein Andor	1924	108/301	"	Alsóerdősor 3.
Gross Géza	1919	3/1	"	Zánka (Zala m.)
Heller László	1924	107/301	"	Bajcsy-Zs.-ut 10.
Jónás Károly	1914	101/10	"	Garay-u. 32.
Kärner György	1923	107/301	"	Szondy-u. 21.
Kohn Lajos	1909	107/301	"	Miskolc
Kovács László	1915	101/69	"	Amerikai-ut 72
Köri László	1912	101/10	"	Erzsébet-krt. 23.
Krieger Ernő	1904	101/4	"	Alkotmány-u. 4.
Löwinger László	1920	5/2	"	Cserhát-u. 7.
Lukács Tibor	1914	109/15	"	Szalay-u. 2.
Márk Jenő	1903	110/67	"	Cinkota
Mautner Pál	1915	104/8	"	Mezőkomárom
Niedermann Márton	1911	109/15	"	Népszínház-u. 42/44
Oberländer Gyula	1910	109/16	"	Ráday-u. 56.
Ötvös László	1916	222	"	Bántida
Reichenberg Tibor	1921	5/1	"	Ceglédi-ut 5/7.
Reinitz László	1921	9/4	"	Sziget-u. 23.
Rosta Lajos	1905	101/34	"	Akácfa-u. 58.
Schiffblatt Ferenc	1921	IX/akmsz 3	"	Üllői-ut 112. sz.
Schwarcz Béla	1924	107/301	"	Dob-u. 32.
Schwarcz Pál Tibor	1923	107/302	"	Rózsa-u. 35
Smilovits Ferenc	1911	"	"	Vadász-u. 17.
Springer Izidor	1913	101	"	Kispeszt Ady-u. 110.
Spiegel Tibor	1909	105/15	"	Illés-u. 7.
Szabó Imre	1911	701/8	"	Király-u. 54.
Szász László	1909	701/11	Odessza	Petneházy-u. 75/a.
Trepper Tibor	1919	107/302	Archan-gelsk	Benczur-u. 29.
Wald Árpád	1914	109/15	"	Bajcsy-Zs.-ut 88.
Well István	1904	109/17	"	Akácfa-u. 46.
Weinberger József	1921	9/3	"	Kiss József-u. 64.
Weisz László	1912	106/1	"	Báthory-u. 6.

Julius 26-án jelentkeztek

Név:	Szület. év:	Számad:	Láger:	Pontos cím:
Aszódi Győző	1905	101/46	"	Mária Terézia-tér 2.
Benedek Andor	1924	9/3	"	Nürnberg-u. 37.
Breuer Endre	1905	101/87	"	Király-u. 34.
Czekler József	1916	1/3	"	Elemér-u. 23.
Friedmann György	1923	101/95	Moszkva	Klauzál-u. 33.
Gonda György	1923	107/301	Archan-gelsk	Vöröshadsereg-utja 52.
Gyémánt György	1907	101/1	"	Teréz-krt. 46.
Huber István	1923	107/301	"	Röppentyű-u. 19.
Roth Zoltán	1917	108/6	Charkov	Király-u. 54.
Somogyi György	1911	100/1	gelsk	Pannónia-u. 33.
Zwilling Sándor	1919	4/2	"	Haller-u. 12.

A DEGOB Információs osztályának (Budapest, Bethlen-tér 2. I. 26.) közlése

Sirkövek, emléklapok vésése olcsón
Faragó Friedmann Sándor
Nagydiófa-u. 34. Szombaton zárva.

Egy asszonynak a sok közül

(Befejező közlemény)

Irtá: SZILÁGYI GÉZA

Asszonyom, nem lehet igaz, hogy Ön, mint álmja, olvassa az *Uj Élet* hasábjait. Ha ezt igazán megtenné, nem merné azt a vádat emelni, hogy három éve zsidó részről semmiféle megmozdulást nem látott a Muszosok érdekében. Nem vagyok semmiféle zsidó szervező megbízottja, mindegyikkel szemben függetlenül és korlátlanul rendelkezem a szabad bírálat jogával. A magam jószántából a legleküszmeretesebben kijelentem, hogy többnyire nem szándékoztam apró mulasztásokat és minden emberi törekvéstől elválaszthatatlan jelenlétem hibákat nem tekintve, zsidó részről is, — a nem zsidó részt ebben a vonatkozásban a magyar kormány jelenti — ismétlem, zsidó részről szintén, ha minden nem is, mert ez szinte lehetetlen volt, de a leheltségesen és elképzelhetően legtöbb megtörtént a Muszosok, helyesebben a volt Muszosok érdekében, az a legtöbb, ami a mindenkor nemzetközi helyzetben és az időről-időre aktuális, sokszor meg nem változtatható viszonyok közepett egyáltalában megtörténhetett. A rosszhiszeműséggel szemben fokozottan precíznek kell lennem. Minden, ami elméletben lehetséges, nem történéhetik meg, de a mindent olykor megközelítő, bár azt egészen el nem érő lehető legtöbb a leggyakrabban nemcsak nem-zsidó hivatalos részről, — levélíróm vádja nem is ez ellen irányul — hanem kifejezetten zsidó, mégpedig hivatalos és félhivatalos, teljesen és félig szervezett, autorizált és magánjellegű zsidó részről is nem egyszer legjobban megválogatott, nem egyszer kevésbé sikerült, olykor egészen hatásos, olykor kevésbé hatásos, de csak nagyon ritkán egészen hatástalan eszközökkel valóban megtörtént. Mégha az „igen egyszerű asszony” nem is tudna róla, mégis, igenis, valósággal végbementek a szükséges lépések a Muszosok érdekében, nemcsak, hogy elébe vágják „igen egyszerű” asszonyom esetleges kifogásának, nem csupán a már szerencsésen visszatért Muszosok érdekében, hanem hála Istennek egyre kevesebb ama Muszosok hazahozataláért is, akik még külföldön rekednek hadifogságban, vagy, ha nyugatra gondoltok, különféle elnevezésű, de, fájdalom, internáló jellegű táborokban.

Ami a hadifogságban már régóta nem sanyalódó, de még ott visszatartott Muszosokat illeti, hála a szovjet kormánynak, amely nagylelkű emberséggel hallgatott a hivatalos magyar és, amennyiben mód volt erre, zsidó részről is történt megokolt előterjesztésekre, a keresztény hadifoglyok mellett teljesen egyforma lehetőség nyílt a hazatérésre a zsidó munkaszolgálatosoknak is. Ha igazságtalan névtelenem valóban olvasná az *Uj Élet*-et, vagy akár csak futólagosan átlapozná, eddig szinte minden számban feltűnő helyen megtalálta volna a hazatért vagy hazatérőben levő Muszosok névsorát. És az eddigi biztató tapasztalatok alapján azt is merjük állítani, hogy a hazaérkező munkaszolgálatosok — zsidó részről kiinduló akció nyomán is — kenyérhez, nem pillanatnyi kegyelem-kenyérhez, hanem állandó munka-kereset malmában örölt mindennapi kenyérhez jutnak. Ami csak lehetséges, ebben az irányban már eddig is megtörtént, most is megtörténik és a jövőben, ameddig szükséges lesz, megtörténik majd, vegye tudomásul és higgye el a névtelen asszony!

Ezek után nem minden indulat nélkül, határozottan visszatér kell utasítanom a levélírónak azt a vádját is, hogy bármilyen összejövelelen vesz részt az ember, mindenről esik szó, csak a Muszosok ügyéről nem. Azokon az összejöveleken ugyanis, amelyeknek tárgya a még haza nem tért Muszosok ügye, bizony erről van szó, nem pedig zenéről és láncról. A levélírónak arra a befejező kérdésére pedig, mikor ébred föl az illetékesek lelkiismerete, az a válaszom, hogy egyáltalában nem kell felébrednie, mert tudomásom szerint a felszabadulás óta mindig ébren volt és van. Ennek a folyton éber zsidó lelkiismeretnek

is tulajdonítható, hogy a Muszosok érdekében sok minden történt, és ez a megvalósított sok többet jelent a csak elméletben több, de a gyakorlatban kevesebb ugynevezett „mindennél”.

★

Az én végszavam pedig, kedvetlen és nem kedves névtelenem, a következő: tuloz, ha azt írja, hogy a sok munkásszárad deportáltjai közül csak husz ember jött vissza. Ön tuloz, mégpedig mód nélkül, még akkor is, ha úgy értelmezné rossz megfogalmazott mondatát, hogy századonként husz embert jött vissza, mert a halálból kiszabadultak száma szerencsére jóval nagyobb, nemcsak századról, hanem sok ezerről — a pontos hivatalos statisztika még nem zárulhatott le — van szó. Abban, sajnos, igaza volna, ha azt írta volna, hogy az elpusztult deportált Muszosok száma agytompító és szívszorító mérhetetlenséggel meghaladja a megmenekült hazatérteknek számát. Egy pillanatig sem tagadja senki, hogy nagyon is kevesen jöttek haza, mert itthon és odakünn aránytalanul sokan, szinte leírhatatlanul sokan pusztultak el a szerencsétlen Muszosok közül. Kétségtelen, az ellenkezőjét soha senki nem is állította, hogy a zsidó munkásszáradok tulnyomó része nem tért haza, fájdalom, soha nem is térhet haza, mert immár csak halottakból áll. A halottak, jaj nekünk, sehonnan sem térhetnek haza. Ezen pedig — lehet lázadni ellene, kétségbeesni rajta, felsikoltani miatta — semmiféle „megmozdulás” már nem segít, sem zsidó, sem nem-zsidó részről. Akik azonban nem haltak meg, Oroszországból legalább, bizonyos valahogyan elviselhető idő alatt, előreláthatóan az esztendő végéig, valamennyien hazatérnek majd, föltéve persze, hogy

nekik maguknak is ez a szándékuk.

Névtelenem, felháborító levélének elején „igen egyszerű asszonynak” mondja magát. Bizony, a legegyszerűbb embert is kötelezi az igazmondás. Ez alól az erkölcsi kötelesség alól az analfabéta sem oldható fel. Valaszom végén kénytelen vagyok megköszönni azt a föllevést, hogy Ön nem is olyan egyszerű, mint amilyennek mondja és talán hiszi is magát, hanem — ennyi rendreutasításra mint nő is, bárhogy sajnálom, mindenképpen rászolgált — szinte roffindtan rosszhiszemű és felöltetlen.

Herzl-ünnepély a Bethlen-téren

Kedden délután a Bethlen-téri O. Zs. S. B. épületének udvarán Herzl-émlékünnepély volt. Bisselich Mózes, a Magyar Cionista Szövetség elnökének bevezető szavai után Stöckler Lajos, az Országos Iroda elnöke méltatlan Herzl történelmi jelentőségét: bejelentette, hogy a közeljövőben emléktáblát helyeznek Herzl szülőházának falára.

Dr. Berg József kispesti főrabbi ünnepi beszédében Herzl prófétai tanításait, korszakokat, új zsidó típust teremtet munkáját értékelte. Palotai Erzsébet Bialik költeményeiből szavalt. A kegyeletos ünnepség, amely a zsidó intézmények képviselőinek jelenlétében folyt le, a Hatikva elénekzésével ért véget.

Zsidó kulturális élet Suboticán

A subotikai zsidó kulturális egyesület műsoros ünnepség keretében akarta megünnepelni a Zsidó Állam megalakulását. Erre az alkalomra Herzl Tivadar hatalmas portréját is elkészítették. Az illetékes hatóság az ünnepséget nem engedélyezte.

Suboticán a modern héber nyelv iránti érdeklődés igen nagy. Ennek a szükségletnek kielégítésére a subotikai zsidó kultúregylet héber nyelvű tanfolyamot indított, amelyet Fischer Mordecháj és Edelstein Lipót vezetnek. A tanfolyamnak 50 hallgatója van. Tananyagul a Joirt által küldött zsidó tankönyvek szolgálnak.

A deportálásban és a fasiszták által meggyilkolt subotikai zsidók emlékére emelt emlékművet szeptember 5-én leplezik le ünnepélyes körülmények között.

Izrael államának megalakulása alkalmából a Beográdi, Novisadi, oszijekeni „Halközség” ünnepi előadásait az illetékes hatóságok engedélyezték.

ORTHODOX jöttöző nő kisebb háztartásban elhelyezkedne. Csengeri-u. 57. I. 9.

Kivándorlók

azoknál, melyek hozzászóló cikk eljárási módját hozzávaló kis énnel magának vihetik. Érdeklődők emelt körük „Kis befektetés” jellegű Varga-hirdetése. Sallai L.-u. 6.

Mielőtt haját festeti vagy daueroltatja mutassa meg **RENCZES** hajfestőmesternek VI., Csengeri-utca 84. Hajmunkák. Pedikúr. Nyíltandauer.

Szép sarkó Boros sarkó
NAGY VÁLASZTÉKBAN DOB-UTCA 2

Szántó György:

Nászinduló

Szántó György „Nászinduló” című regényével kapcsolatban felveteljük a kérdést: tulajképpen mi az, ami Szántó György írásművészetére a legjellemzőbb, mi a lényege és egyénisége, ami megkülönbözteti kortársaitól? Szántó Györgyről bírálói minden alkalommal megállapítják, hogy a festői látásmód alakult át nála mondatokká, színes hasonlatokká, tobzódó képekké: attól kezdve, hogy elvesztette szeme világát. Ez is igaz, de csak részgazságság. A teljes igazság az, hogy Szántó György meglegősen fejlett történelmi érzéke, szímlája, ritka tájékozottsága, minden történelmi személy és esemény iránti vonzódása az, ami egész íródalmai munkásságát jellemzi. Ezt a történelmi hajlamot az a történelmefilozófiai fel fogás támogatja, hogy az ember, legalábbis a költő, a művész, szabadon, a sorompók fölényes eltávolításával közlekedhetik az Idő és Tér országutjain; Szántó György regényeiben mutat és jelen színesen, maga az író zavarlatlanul és könnyedén lép át egyik évszázadból a másikba.

A magyar történelem különösképpen közel fekszik Szántó György szívéhez. (Aranygocská, Hajdulané, Temesvár felé) s a „Nászinduló”-ban is erről van, amely Arad városának a regénye, ennek a múltját eleveníti fel olyan érzékelés erővel, hogy a könyv olvasása után, Arad városára csak úgy tudunk gondolni, hogy múltját és jelenét egybeolvasztva idézzük magunk elé. Ez az időszemlélet sarkalja Szántó Györgyöt újabb és újabb keresésekre és kísérletezésekre. A regény műfajában ezeknek az utkereséseknek elvi állásfoglalást kíváló eredményei mutatkoznak. S itt kell megjegyeznünk azt, hogy Szántó Györgyöt nem lehet hozzásorolni azokhoz a nacionalista írókhoz, akik történelmi regény írásának az örve alatt koruk társadalmának lényeges problémáiról terelkél el a figyelmet. Szántó György rokonszenve, szíve dobogása, szeretete és aggodása a dolgozók táborára száll: ezt a szeretetet a „Nászinduló” nem egy helyen lehet kimutatni s ha ez a szocialista megatartás nem tolatkodás és ríkióan nyilvánul meg, ennek egyetlen magyarázata az, hogy Szántó György ösztönös regényíró, telát vérbeli mesélő, aki még akkor is az eposzköltőkhöz s nem a vezércikkírókhöz áll közel, ha nemzedékének harcait írja meg.

A zsidóság iránti szeretete töreflen. „Messiások” című regénye a bizonyíték arra, hogy nem szégyenli a zsidósághoz való tartozását: ellenkezőleg, ezt a vérségi kapcsolatot eltep-

hetetlen szellemi és érzelmi szálakkal erősíti meg. A „Nászinduló” Szántó György huszonnegyedik kötetle. Ennyi könyv után nyugodtan kérdezhetjük: népszerű író-e Szántó György? Nem, ő nemcsak népszerű, Szántó Györgyöt szeretik az olvasók.

GERVAI SÁNDOR

Gyászünnepegy Sarkadon

A sarkadi zsidó közösség, július 18-án avatta fel mártírhaltát szenvedett testvéreinek emlékoszlopát a 100 éves sarkadi zsidó temetőben. 150 vértanunak emelt emlékművet a megmaradt 27 sarkadi zsidó testvér, Faltner Sándor, cukorgyári főmérnök bevezetőjében megemlékezett a nagy vöröldozatról, — külön kiemelte jóbarátjának, Hunwald Szimcha, Somer vezetőnek hősi halálát, Schnitzler Fülöp csabai rabbi, a hitközség mártírhaltát halt főrabbiának, Grosz Manó emlékének áldozott kegyeletesszavakkal. Az avató beszédet Láng Gyula tanár (Vésztő) tartotta, aki megrázó beszédében esetele a zsidóság nagy veszteségét, de rámutatott a megmaradt zsidóság kötelességére: a családi otthonoknak, az elhunytak és a vallás szellemében való vezetésre — és Medinát Jisraél felépítésében való segítkezésre. Meghalt imával zárta beszédét, mely után a megmaradtak Kaddis imája következett. Schnitzler csabai kántor Elmolé rachamim imája után Pásztor Imre, a Nemzeti Tanács nevében, Boros Géza nemzeti gyűlési képviselő, a Dolgozók Pártja nevében, Puskás Albert áll. isk. igazgató, a Pártya párt és Kisgazdapárt, Jakó Imre a Szakszervezet nevében emlékeztek meg a fasizmus és a reakció áldozatairól, Keister Sándor a berettyóújfalusi testvér zsidó-község nevében beszélt. Az avatóünnepet Surányi Imre fővárosi tanár emlékedett hangja beszéde zárta be.

Szabadsághegyen, a NOÉMI penzióban, Fejő-u. 11. alatt

előrendő elátás hatámas Ásarkadban folyóvizes szobák. Továbbá Agancs-u. 3-ban újonnan berendezett

gyermekotthon

pedagógus és orvosi közreműködéssel. (Az orth. rabbiság felügyelete alatt.) Tel.: 18-18-12.

TEXTIL- és szövetraktárban komoly orvosi szaktudás segélet folyoznak. Dima László textilkereskedő, Szombathely.

HASKÓ MÉRNÖK CIÁNOZ

Telefon 222-223. KONAKT porral írt poloskát garanciával, szobánként 30 Ft-tól. Kórházak, penziónk, szállodák karbantartása

SIRKÓ LÖWY-nél BUDÁN

II., Fő-utca 79 (Ganz-utcai vill. megállónál.) Leszállított árak! Tel.: 160-573.

Az Egyesült Államok állásfoglalása az üldözöttek vagyontárgyaira és követeléseire vonatkozóan

Az ellenséggel való kereskedésről szóló törvény (Trading with the Enemy Act) alapján az Északamerikai Egyesült Államok még a háboru idején zárolták az akkori ellenséges nemzetekhez tartozóknak — így tehát a magyar állampolgárok — az Északamerikai Egyesült Államokban levő vagyontárgyait, illetve fennálló követeléseit.

Az ellenséggel való kereskedésről szóló törvény módosítása folytán most ez a helyzet megváltozott, mert újabb törvényes rendelkezés következtében a volt ellenséges nemzetek állampolgárai közül azok, akik a

fasizmus idején üldözést szenvedtek, kérelmezhetik vagyontárgyaiknak, illetve követeléseiknek a zár alól feloldását.

Az ilyen kérelmek előterjesztésének határideje a legújabb rendelkezés szerint 1949 április 30-ával jár le.

Felhívjuk ennélfogva azon hitestvéreinknek figyelmét, akiknek valamely vagyontárgyat, jogát vagy követelést az Egyesült Államokban zárolták, hogy a zárolás feloldása iránt mielőbb — legkésőbb azonban úgy, hogy kérelmük 1949 április 30-ig előterjesztést nyerjen — tegyék meg a szükséges lépéseket.

Emlékműavatás Abaujszánton

Már három éve annak, hogy a magyar zsidóság életben maradt hányada otthonába visszatérve megkezdte veszteségeinek számbavételét, s egyidejűleg az örök emlékeztül szolgáló táblák felállítását, valamint a kegyelet gyászünnepeinek fájdalmas sorozatát. Abaujszánton mintegy 1000 zsidó lelket számolva a Hegyalja egyik legnagyobb és legrégebb hitközsége volt. 900 deportálásban és munkaszolgálatban elpusztított mártírjának nevét viselő emléktábláját avatták július 18-án.

A hatalmas, még romokban lévő szántói templomot zsufolásig megtöltötte a részben gyászoló, részben együttérzést kifejezni óhajító tömeg. Csak az előcsarnok áll már újjáépítetlen, az egyik falát teljesen beborító aranybetűs márványtáblával.

A mikolci főkántor gyászénekével kezdődik az avatási ünnepély, majd Wollner Béla pesti rabbi mondott beszédet. A közönség feltecsukló sirása közepette elevenítette fel a zsidóság által átszenvedett borzalmait és mutatott rá arra a tényre, hogy a zsidóság mégsem a bosszuallásnak, hanem a közös építő munkának akar a felzárkózás útját is élni.

Dr. Krausz Henrik kaposvári főrabbi a kongresszusi árnyalatu hitfelekezet nevében beszélt. A szántói 900 mártír halála is mérföldkő az emberiség haladásának útján — fejtette ki nagyhatású beszédében. Azon az uton, mely az igazi szociális lét felé kell, hogy vezessen: a

felebaráti szeretet boldog otthonába.

Ezután egy öt éves szántói kisfiu megható szavalaat következett, majd Zúszmann Alfréd elnök, a mikolci hitközség nevében beszélt. Végül a keresztlény lelkészek, a főispán, a Musz, a rendőrség és különböző hatóságok szóinkai következtek és tettek hitet együttérzésük mellett. Friedman Dezsőnek, a Chevre Kadisa elnökének záró szavai és a főkántor megható El molé rachamim imája után oszlott széjjel az egybegyűlt közönség, hogy a kegyelet gyűjtötte emlékezés zökkenője után visszatérjen mindent feledtető munkájába. Az új életbe!

(P. A.)

Kivándorlók!

Használt és új

hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26 utca

Telefon hívó: 136—816

SZOMBATON ZÁRVA

Székely Emil ókazerós Rákóczi-ut 26

Brilláns! ékezet, arany, ezüst! árát vez. érte! és elad

MATEINE Király-u. 16 Tel. 227-420

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat mindent ellát. — (Ejtel-nappal)

Tcher-taxival is

Király-utca 21. Telefon: 226-893

ORTHODOX intézmény keres perfect orthodox szakácsmest. Jellege: „Megbízható”.

* Szántó György: Nászinduló (Bárd).

A Lőmáán Clon Clonista Munkaközösség

IX. kerületi csoportja, július 19-én tartotta első összejövetelét a Páva-utcai templom tanácstermében. Kemény Zoltán mérnök chavér megnyitójában ismertetette a munkaközösség megalakulásának szükségességét, majd dr. Rosenblum Manó körzeti rabbi chavér nagyhatású előadásban mutattott rá a zsidó egység nagy fontosságára.

A központi vezetés nevében dr. Végházi István főtitkár beszélt és a munkaközösség célkitűzéseit a következőkben jelölte meg: 1. fizikai és szellemi hachara az alijázóknak; 2. Izrael államának anyagi és erkölcsi támogatása az Alapokon keresztül; 3. a galuti szellem átalakítása chuc laareci szellemiséggé; 4. a zsidó tradíciók ápolása; 5. a népi demokrácia minden erővel való támogatása; 6. a héber kultúra terjesztése; 7. a zsidó egység megerősítése.

A program ismertetése után, Bruck Sándorné szólalt fel a kerületi nécsoprot nevében és bejelentette a nécsoprot-csalákokozását. A mindvégig nagy lelkesedéssel kísért összejövetelt Kemény Zoltán ercei beszámolóval zárta be és bejelentette, hogy a kerületi csoport a közeljövőben komoly kulturprogrammal kezdheti rendszeres összejöveteleit.

Miskolc mellett
Bükszentkeresztben (Uj-huta), 750 méter. Julius elsején
újbol megnyitja a Joli orth. kóser panzión. Telefon: 20.

Öregségem miatt,
megbíztató biztató élelmiszerüzlet, gyümölcs, baromfi stb., tejkiméssel sürgősen eladom. „Hidirok-hant” jelöléssel Patakhhoz, Baicsv Zsoltához ut. 20.

Örökbefogadnék
1½—3 éves egészséges kislányt.
Sarlós, Népszínház-u. 30. III. 35.

VARRÓNÓ házakhoz ajánlikozik, felsőruhát és fehérneműt gyorsan készít. Rózsáné, Kazinczi-u. 10. I. 2.

VIDÉKI felnőtt fiut vagy leányt, ki Pesten végzi iskoláit, teljes ellátásra elfogad nagyon szép lakásban urcsalád. Gondos Miksa, IV., Bárczy István-u. 1. Telefon: 181-161.

Butorozott szoba
1 vagy 2 személy részére fürdőszobával, konyhával kiadó. Kazinczi-u. 16. III. 8.

JÓLBEZETETT
angol és francia női ruha szalonba, előrendelő női szabó szaktudásával, esetleg vevőkörrel vagy pénzzel is bejárható. Augusztus, legkorábban 52-60 éves becsületos, jóvaló férfi választék kérem „Megbízható 135” jelöléssel kiadóba.

Szivügynek kell lennie a munkaszolgálatosok ügyének

Mint az Uj Élet rendszeresen jelenti, a hadifoglyokkal együtt folyamatosan visszatérnek az életbenmaradt munkaszolgálatosok is.

Családjaiktól, asszonyaiktól, gyermekeiktől szakították el őket és most, amikor megjönnek, legelőbbjüket már nem várja sem otthona, sem családjá.

Uj életet kell kezdeniük. Ehhez először a JOINT által létrehozott Országos Zsidó Segítő Bizottság nyújt számukra lehetőséget, ami azonban az életbe való elindulásuk első lépését teszi csak lehetővé, a második lépést a magyar zsidóságnak kell elősegíteni, — nem adománnyal, hanem munkaalkalommal.

Minden munkaalkalmat jelenítsük be a DEGOB Információs Osztálynál, Bethlen-tér 2. I. 36. Telefon: 224-866 és 224-868.

Emlékezés a bucsui martirokra

Az 1944-es nyílt terror martírjainak áldoztak július 10-én, Bucsuban azok a kevesek, akik megmenekültek. Dr. Kunos István és dr. Frigyes László főorvosok, dr. Cain Hermann MABI főorvos és Strasser Jenő jöttek el családjaikkal, hogy megemlékezzenek és koszorút helyezzenek elpusztított hajtársaik jelentősen sírjaira. Az emlékünnepségen a szombathelyi orvosszakszervezetet dr. Nyíró Aladár és dr. Bohuczky István, a vármegyei orvosokal dr. Szűcs Ottó vármegyei tisztifőorvos képviselték. Gábor Zsigmond bevezető szavai után, dr. Szűcs Ottó a vármegye nevében áldozott a martírok emlékének, dr. Frigyes László főorvos megemlékezett a bucsui szörnyű napokról és fogadalmat tett, hogy a martírok emlékéit örökre megőrzik. Árva István, a Bucsuban állomásozó honvédségi alakulatok nevében beszélt. A beszédek után a jelenlévő sárokon elhelyezték a koszorúkat.

Nyaraltassa gyermekét

Dr. Földes Zsigmondné szabad-sághelyi gyermeküdülőjében, XII. Mátyás király-ut 8. Szigorúan rituális ellátás, orvosi felügyelet, angol-francia társalgás.

MAGANYOS nőt szobámba magamhoz vennék, esetleg kóser kosztal. Fischmann, Kazinczi-utca 30.

Szönyegeket vétel — eladás
UNGAR Király-utca 14.
Rákóczi-ut 42.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-ut 3/c.

— Steinway zongorát kapott tisztelőitől ajándékba a Londonban élő Weingarten József zongoraművész. A múlt hónapban érkezett családja meglátogatására, évtizedes távollét után Weingarten József, aki ez alkalommal egyetlen hangversenyt adott Klemperezzel a Zeneakadémián. A művészt szerződésel rövid itartózkodás után külföldre szólították és elutazása óta is számos nagysikerű hangversennyel gyarapította sikereinek sorozatát. Ez a rendkívül képességű művészünk, akinek szerepléseiről a holland, angol, svájci, amerikai és más világflapok a legnagyobb elragadtatás hangján írnak, nemcsak mint művész, hanem mint ember is kiváló. Most érkezett hozzánk a hír, hogy Liverpoolban zsidó jótékonycéru hangversenyt lépett fel. Ő is egyike a magyar muzsika pionírjainak külföldön. Másorán a magyar szerzők művei állandóan szerepelnek és a világflapokban még jelenik meg cikk róla, amely meg ne említené magyar származását.

— A kiskunfélegyházi orthodox hitközség július 18-án, vasárnap délelőtti, kegyeletes ünnepség keretében emlékezett meg az Auschwitzba elhurcolt zsidókról: jelképes emlékművet állítottak fel a temetőben elásvott, szétlépett Tóra darabok fölé. Az emlékkőre héber nyelven felvésték a község pusztulásának történetét. Ünnepi beszédet Goldberger Farkas rabbi mondott, aki drámái erővel idézte fel a mártírok szenvedéseit. Breuer Náhán hitközségi elnök és Hoffmann Chajim beszédei után az emlékünnepség a Kaddis elmondásával ért véget.

Szép Dezsőné sz. Kertész Irén,

ki 1947 október 2-án tragikus körülmények között elhunyt, július hó 25-én a rákoskeresztúri temetőben történt emléktáblájának felállításán alkalmából férje és a mélyen gyászoló család ezután ad ki gyászjelentést.

Gyermekágy, gyermekbutor, játéktár **Vicánál**
Nagyatádi Szabó-utca 50.

Nyaraljon, üdüljön
Mátrafüreden
az elismert orthodox kóser SCHWARTZ penzióban

MEGBÍZHATÓ, minden információt kifizető nő, aki a házban minden munkát végez, házasodni otthon tart. Jelölés: „Gondatlan élet”.

ABSZOLUT megbízható, középkorú, dolgozó özvegyasszony. Dessoffy- vagy Nagymező-utca környékén, főző nélkül, butorozott szobát keres. Árammú van. Szíves ajánlatokat továbbít Virágé, Sas-utca 14., Joint. Külföldi osztály.

— Szellemlíplálékot az aggoknak. A Pesti Chevra Kadisa aggokházában gondozott negyedszáz aggastyán nélkülözi a szellemi líplálékot. Ezekon, — az egykor jobb napokat látott zsidó testvéreink, megértő jó lelkek úgy segíthetnének, ha az állatuk már nem olvasott könyveiket a létesítendő aggokházi könyvtár részére felajánlanák vagy az aggokháznak címzett levelezőlapon. (Budapest, XIV., Hungária-körút 167/169.

— Herzl-émlékünnepély. Hétfőn este az Ichud Mappáj pártiján, a Fürst Sándor-utcai kultúrteremben, dr. Dénes Béla emlékbeszédet tartott Theodor Herzlről. Lendületes szavakkal érzékeltette Herzl történelmi jelentőségét a zsidóság életében.

— A Budai Menház Egyesület műsoros délutánja. A Budai Izraelita Aggok és Árvák Menház Egyesülete július 22-én, csütörtökön délután, a Labanc-utcai Szeretoththona kertjében nagybikerű műsoros délutánt rendezett. A bevezető beszédet dr. Sárkány Lajos elnök mondotta. „Ezzel a hangversennyel a Menház Egyesület rég áhított programját akarja megvalósítani: új épület megvásárlásával óhajlik a férőhelyek számát szaporítani.” Ezután Ernster Dezső, a newyorki Metropolitan Opera tagja Schubert, Schumann és Löwe dalokat énekel fronetikus mikorrel, Fischer Sándor karnagy zongorakísérettel. A nagyszámu közönség, akiknek soraitban megjelentek a zsidó közélet vezetői is, ezután meglekintették a Szeretoththont, amelyet tulzás nélkül lehet a leggondosabban és a legjobban felszerelt zsidó intézmények közé sorozni.

A VAC HIREI

A VAC I. futballcsapata a vasárnapi nyárlakupa mérkőzésen döntetlen 3:3 eredménnyel ért el a Spárta I. elleni mérkőzésen, mely a Lázár-utcai BTK pályán zajlott le.

A VAC ifjúsági I. csapata szép győzelmet aratott vasárnap Törökör II. I. bajnokcsapat nyert csapata ellen. Félidő 2:0, végeredmény 3:1.

Döntetlen Zoltán a VAC egyik vezetője szándékát fejezte ki Londonba az olimpiai játékokra, mint a magyar tornászcsapat vezetője.

A VAC vasárnap 3 csapattal játszik a Gábor-utcai Sándor-utcai pályán. Első csapata d. u. 4 órakor nyárlakupa mérkőzést játszik a 31 FC ellen, II. csapata d. u. 2 órakor, míg ifjúsági csapata déli 12 órai kezdettel kerékpáros mérkőzést játszik az oroszokkal a 33 FC ellen. A pálya a Baross-utcai 16-os villamosállomás környékén helyezkedik, állomás a pálya mellett.

Schulz Jenő cég

Órák-ékszerés (órájavítás)
VII., Wesselenyi-utca 8., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész
TÉLELI Tel.: 422-345, ELADÁSI

— Adomány. Az Utas-utcai Templomegyesület tagjai Mehter Márton elnök kezdeményezésére 1760 forintot adtak össze a Hagának javára.

Grossmann Oszkár 5-5 forintot küldött szerkesztőségünkhez a Szünidei Gyermektelep-Egyesület és a debreceni templom újjáépítése céljaira. Az összeget rendeltetési helyére juttatjuk.

PERFEKT angol nevelő 8 éves kislányhoz felvételt, írásbeli ajánlati fizetési igény megjelölésével „Vidékre” jelölésre kiadható.

TALESZ, 104n, új héber naptár, kegyes, héber könyvek vétele, eladása. Járuléktábla készítés, Ungár Móránál, Király-u. 17. Kapu alatti v. I. 4.

„Szimpátia esetén házasság lehetséges” jelölésre levél van a kiadóban.

Mélyérzésű,

fecs, nem sovány, anyagilag is független urúval, 28-ig, megismerkedne

házaság céljából

házasló 33 éves „Egyedülálló fiatalember” jelölésre a kiadóban.

KERESKEDELMI PÁLYÁN működő fiatalember elvenne üzletet vagy más jövedelemmel és lakással rendelkező csinos nőt, 32-36-ig. Teljes címet kérek. „42 éves” jelölésre a kiadóban.

25 ÉVES városi főtisztviselő feleségül venne korban hozzáillő nőt, kinek főbérleti lakásán üzhelős szabóipara van. „Fellen-dtem” jelölésre Halász-úthetőbe, Rákóczi-ut 27/a.

A HAPOEL M. S. E. hírei

Nagy esemény volt 25-én, vasárnap a debreceni HAPOEL-nak. A döntő mérkőzést tisztviselő közgyűlésen megválasztották az egyesület új vezetői és a szakosztályok tisztviselőit. A debreceni HAPOEL elnöke (Gyula) János választották meg egyhangúsan, kinek neve biztosítja a HAPOEL debreceni működését. Domonkos Miksa országos elnök és a központ nevében Köves György főtitkár üdvözlő a közgyűlést és megköszöni az adott kifejezést a játékosok felett. A közgyűlés Domonkos Miksának a debreceni HAPOEL igazgatójának közöneli szavazatát meg az egyesület érdekében kifejezett fiamozásáért.

HAPOEL Debrecen—HAPOEL Budapest 0:2. Az igen látványos felálló budapesti asztalitenisz együtt, ottan a jó formában levő hazánk biztos győzelmet aratott.

Nagyra nyitott érdeklődés közepette került sor a két város HAPOEL bajnokság csapatainak oropórájára a nagyváradi stadionban.

HAPOEL Debrecen—HAPOEL Budapest 1:0 (0:0). Ezer ember nézte végig a mindvégig izgalmas mérkőzést, mely hosszú küzdelem után magyaros-magyar a hazaiak győzelmével ért véget.

HAPOEL Debrecen II.—Debreceni Fodrászok 3:2 (2:1). A D. HAPOEL futballcsapata oropórára megkezdte volna a vasárnap délutáni mérkőzést.

A szakszövetségi HAPOEL I. hó 14-én a helyi válogatott asztalitenisz csapatával 6:1 arányban győzelmesen játszott. F. hó 18-án Bonyhádon a helyi válogatott asztalitenisz csapatával 3:7 arányban győzelmesen játszott. A csapat tagjai Szász, Somorai, Bismberg, vidéki válogatottban minden döntőrelet eredmények.

ZSIDÓ URIKOROK legmegbízhatóbb házasságközvetítője
GOLDNÉ
VII., Alsóerdősor 8. sz. 2.
Telefon: 221-340.

28 éves,

magas, jómegjelenésű, barna hajú, aki jövedelmű üzlettel és saját házában komfortos berendezéssel lakóval rendelkezik, hozzáillő csinos, házias, szórakozó orh., vallásos modern leányt feleségül keres.

Csak teljes című levelekre válaszolok. „Vidéki városban” jelölésre a kiadóban.

Vidéki városban

textilüzlettel rendelkező, 49 éves, alacsony, egyszerű gondolkodású ember vagyok. Feleségül vennék

házas, szerény nő, aki textil bevásárláshoz ért, részletes leveleket „Szerelem vágyom 1948” jelölésre a kiadóban.

KÉT BARÁTNŐ férjhezmenne, mindkettő nagyon csinos, intelligens, jó tisztviselői állásban, jó családból, akik nemcsak keresik a boldogságot, de úgy is akarják. — Egyik orthodox, musz. özvegy, leányával, saját lakással, a másik egyedülálló, vallásos érzelmű, otthoni életről leány. 40 és 50 közötti urfi levelet. Minden információt kibiró 296” jelölésre kerek a kiadóban.

Kimondottan csinos, musz özvegy fiatal unokahugomat férjhez adnám

negyvenes izr. kanyorleányos, abszolút urhoz. „Textilüzletbe beindulás lehetséges” jelölésre a kiadóban.

52 éves,

szerény, de biztos karosszékkel rendelkező, egyedülálló ember vagyok, leányom egy magas intelligenciájú, jövedelmével bíró, hozzáillő urfi ismerősömet

házaság céljából.

Gyermek nem akadály. Válaszokat „Gyermekek” jelölésre a kiadóban.

KOMOLY, jómegjelenésű, intelligens kereskedő vagy jobb iparost 48-52 éves korig keresek életársul, aki vidéki nagy városban telepedne. Dehatalas követezhem özvegyen maradt, csinosnak mondott orhazony vagyok, 30.000 forint készpénzzel és egy saját tulajdonommal képező, be rendezett örökösökkel rendelkezem. „Boldog házasság 30” jelölésre a kiadóban.

Egyedülmaradt,

jószívú, 51 éves orhazony 10.000 forint készpénzzel, 2 szobás főbérleti lakással keresi házasság céljából

azt a hatvan évesnél nem idősebb, önálló existenciával rendelkező urfi embert, aki minden információt kibir. „Nyugodt élet” jelölésre a kiadóban.

Benősülne

31 éves intelligens, minden információt kibiró nőten kereskedő, csinos, házias, nyitott állással rendelkező városi, modern gondolkodású leányhoz. Tökéletesen tisztviselő. „26 éves” jelölésre a kiadóban.

Férjhezmenne

49 éves, csinos, szolid özvegyasszony, 30 ezer forinttal, lakással, esetleg üzleti lehetőséggel, jövedelmével. Jóléti, nyugodt otthona vagy orhazonyatával vagy üzleti orhazonyatával. „Nem érdekelt” jelölésre a kiadóban.

Megnősülne

41 éves, érettségizett kereskedő, orhazonyok vagy orhazonyok, aki lakással és némi anyagiakkal hozzásegítené az önkéntesekhez. Vidékre is benősülnek. Leveleket „Érdemes válaszolni” jelölésre.

A zsinagóga naptára

Július 29, csütörtök: Tánus 22, péntek: 23, szombat: 24 (ujholdhirdetés), vasárnap: 25, hétfő: 26, kedd: 27, szerda: 28, csütörtök: 29.

Szombaton, július 31-én hett szidra: Pinchosz, háftóra: Jeremiás I, II, 3. I. perek.

Imaidők:

Imaházak	Péntek este	Szombat				Hétköznap este
		este	reggel	este	reggel	este
Dohány	1/28	7/15	10/1/29	9/10	7/8	7/8
Rumbach	8	7/10	1/49	9/10	7/8	7/8
Bethlen	3/48	7/10	8/9/10	7/8	7/8	7/8
Csáky	3/48	7/10	8/9/10	7/8	7/8	7/8
Dózsa	3/48	7/10	8/9/10	1/29	7/8	7/8
Nagyfuv.	3/48	8	8/9/10	7/8	7/8	7/8
Páva	3/48	9	1/29	9/10	7/8	7/8
Zugló	3/48	7/10	1/29	9/10	7/8	7/8
Fiúaryah.	—	—	—	—	—	—
Leányárv.	—	—	—	—	—	—
Aggokh.	8	7/10	1/29	9/10	7/8	7/8

Pénkesti gyertyagyújtás: 8 óra 05 percek.

— Budai istentiszteletek. Július 30., pénteken este 7 órakor, Julius 31., szombaton d. e. 7/11 órakor. Hétköznap reggel 1/28 órakor (Tóráolvasó napokon 7 órakor). Hétköznap este 8 órakor. Hétköznap este 8 órakor. Ut 6. sz. a. 1/48 órakor. A II. Torockó-u. 6b. sz. a. imaházban szombaton reggel 7/9 órakor. Istentiszteletek helye. III. Kufi Zsigmond-u. 49. XI., Bocskay-ut 37. II., Torockó-u. 6b. (csak péntek este és szombat). II., Fő-u. 12. sz. a. (csak péntek este).

Óbudai istentiszteletek kezdete a Lajos-utcai templomban: péntek este 1/28 óra, szombaton délelőtti 9 órakor.

— A Hírközlési Könyvtár (VII., Wesselenyi-utca 44.) közli, hogy augusztus hónapban zárva tart.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VII., Sip-utca 12. — Telefon: 423-930.
Kiadóhivatalos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA

Feladó szerkesztő és feladó kiadó: ROÓZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Előfizetési díjak: egy hónapra 5 Ft, negyedévre 15 Ft, félre 30 Ft, egész évre 60 Ft. Külföldre: 1 hónapra 7 Ft. Postatakarékpénztári csekk-számla: 20.209.

Nyomatott a Globus nyomdai műtőben Rt. körforgópcin, Budapest. VI., Aradi-utca 8. Feladó vezető: Elías Ferenc.